

Projektant Julian Pietrzyk i jego współpraca z Fabryką Mebli Artystycznych Szczepana Łojka

Agata WÓJCIK

Instytut Sztuki i Designu, Katedra Nauk o Sztuce,
Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie
<https://orcid.org/0000-0003-2464-660X>

ABSTRAKT Artykuł jest próbą scharakteryzowania twórczości Juliana Pietrzyka w dziedzinie projektowania mebli. Podstawą analizy są sprzęty atrybuowane projektantowi, a także materiały dotyczące jego edukacji pozyskane w Archiwum Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Celem artykułu jest wpisanie twórczości Pietrzyka w nurty w meblarstwie polskim w dwudziestolecie międzywojennym, jak również pokazanie jej w szerszym kontekście edukacji projektanta w krakowskiej Szkole Sztuk Zdobniczych i Przemysłu Artystycznego w Krakowie. Kariera Pietrzyka w dziedzinie projektowania mebli była związana z firmą Szczepana Łojka. Kwerendy archiwalne w Archiwum Akt Nowych w Warszawie, Archiwum Narodowym w Krakowie oraz Archiwum Państwowym w Katowicach (oddział w Bielsku-Białej) pozwoliły odtworzyć historię Fabryki Mebli Artystycznych Szczepana Łojka.

SŁOWA-KLUCZE meble, art déco, Julian Pietrzyk, Szkoła Sztuk Zdobniczych i Przemysłu Artystycznego w Krakowie, Fabryka Mebli Artystycznych Szczepana Łojka w Kalwarii Zebrzydowskiej, Muzeum Mazowieckie w Płocku

ABSTRACT *The Designer Julian Pietrzyk and his Cooperation with the Artistic Furniture Factory of Szczepan Łojek.* This article is an attempt to characterise Julian Pietrzyk's output in the field of furniture design. The basis for the analysis are pieces of furniture attributed to the designer, as well as materials relating to his education obtained from the Archives of the Academy of Fine Arts in Cracow. The aim of the article is to place Pietrzyk's work within the currents in Polish furniture-making in the interwar period, as well as to show it in the broader context of his education at the School of Decorative Arts and Artistic Industry in Cracow. Pietrzyk's career in furniture design was associated with Szczepan Łojek's company. Archival query at the Archive of New Records in Warsaw, the National Archive in Cracow, and the State Archive in Katowice (Bielsko-Biała branch) made it possible to establish the history of the Artistic Furniture Factory owned by Szczepan Łojek.

KEYWORDS furniture, Art Déco, Julian Pietrzyk, School of Decorative Arts and Artistic Industry in Cracow, Szczepan Łojek's Artistic Furniture Factory in Kalwaria Zebrzydowska, Mazovian Museum in Płock

W 1930 r. na łamach „Rzeczy Pięknych” charakteryzowano meble projektu Juliana Pietrzyka wyprodukowane w fabryce Szczepana Łojka jako „prawdziwe dzieła przemysłu artystycznego”. Pisano, że są solidne, wykonane z efektownych materiałów, o wyszukanych formach i „wyraźnym piętnie estetycznym nadanym przez [projektanta] doskonale wyczuwającego potrzeby rynku handlowego i związanej z nim mody”, który „[n]aginanie drzewa do form dość dowolnych choć oryginalnych, przeprowadza jak widać z całą świadomością, nie zawsze zgodną z utartym pojęciem o prostocie wynikającej z technologicznych właściwości drewna. Do tej prostoty sprzętu nie dociąga, nie leży to w jego psychice artystycznej, a lubuje się natomiast bogactwem materiału i solidnością wykonania sprzętów, które w tej pierwszorzędnej wytwórni nabierają bardzo wykwintnego charakteru”¹. Trzy komplety mebli projektu Pietrzyka wykonane w fabryce Łojka są obecnie prezentowane w Muzeum Mazowieckim w Płocku na ekspozycji stałej poświęconej stylowi art déco. Są one bardzo dobrymi przykładami dokonań i poziomu polskich projektantów i firm w dziedzinie meblarstwa art déco.

Projekty autorstwa Pietrzyka pojawiły się już w kilku tekstach dotyczących meblarstwa polskiego okresu dwudziestolecia międzywojennego². Także firma Szczepana Łojka była odnotowywana w publikacjach dotyczących przemysłu meblarskiego w Krakowie i Małopolsce³. Niniejszy tekst jest próbą zarysowania twórczości projektowej Pietrzyka na podstawie atrybuowanych mu sprzętów, a także materiałów pozyskanych w Archiwum Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Zamierzeniem moim jest pokazanie twórczości

projektanta w kontekście nurtów w meblarstwie polskim w dwudziestoleciu międzywojennym, jak również przedstawienie jej w szerszej perspektywie edukacji Pietrzyka w krakowskiej Szkole Sztuk Zdobniczych i Przemysłu Artystycznego (SSZiPA). Kwerendy archiwalne w Archiwum Akt Nowych w Warszawie, Archiwum Narodowym w Krakowie oraz Archiwum Państwowym w Katowicach (oddział w Bielsku-Białej) pozwoliły odtworzyć historię Fabryki Mebli Artystycznych Szczepana Łojka, z którą na przełomie lat 20. i 30. współpracował Pietrzyk.

Początki firmy meblarskiej Szczepana Łojka (ur. 1876) sięgają początku lat 80. XIX w., kiedy to Franciszek Łojek, ojciec Szczepana, założył w Kalwarii Zebrzydowskiej niewielki warsztat stolarski specjalizujący się w produkcji mebli stylowych⁴. Warsztat ten około 1898 r. przejął od brata Szczepan. Pracowało wówczas dla niego 15 stolarzy. W tym samym czasie otworzył sklep firmowy w Krakowie przy ulicy Szpitalnej 34, w bardzo dogodnej lokalizacji, bo naprzeciwko Teatru Miejskiego⁵. Jego warsztat stolarski w czasie dużego zapotrzebowania na meble na przełomie XIX i XX w. także sprowadzał sprzęty z Wiednia. To skłoniło Szczepana Łojka do zainwestowania w rozbudowę przedsiębiorstwa. W 1908 r. wybudował fabrykę w przysiółku Sikornik w Kalwarii, zatrudniającą wówczas 50 osób. Aby zapoznać się z nowinkami w przemyśle meblarskim, odbył podróże zagraniczne, podczas których zwiedzał fabryki (także wiedeńskie)⁶. W 1910 r. otrzymał od Wydziału Krajowego we Lwowie pożyczkę (50 000 koron), co pozwoliło mu zainwestować w rozwój firmy, która w przededniu I wojny światowej zatrudniała już

1. K. W. [Kazimierz Witkiewicz], „Meble wytwórni Szczepana Łojka w Krakowie”, *Rzeczy Piękne* 9, nr 4–6 (1930), s. 52.
2. Anna Kostrzyńska-Miłosz, *Polskie meble 1918–1939. Forma, funkcja, technika* (Warszawa: Instytut Sztuki PAN, 2005), s. 68; ead., „Kilka uwag o kubizmie w meblarstwie”, *Biuletyn Historii Sztuki* 64, nr 1–4 (2002), s. 236; Marcin Jacek Siedlarek, „Luksusowe meble sypialniane projektu Juliana Pietrzyka we wnętrzu mieszkalnym polskiej inteligencji”, w: *Piękne przedmioty. Ozdoby ciała i dekoracja wnętrz sakralnych i świeckich*, red. Agnieszka Bender, Małgorzata Wrześniak (Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, 2019), s. 151–159.
3. Jacek Salwiński, „Fabryczna produkcja mebli w Krakowie od końca XIX do połowy XX wieku”, *Krzysztofor. Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa* 18 (1991), s. 111–124; Adam Grodnicki, *Stolarze z Kalwarii Zebrzydowskiej* (Bielsko-Biała: Beskidzka Oficyna Wydawnicza, 1985).
4. Grodnicki, *Stolarze z Kalwarii Zebrzydowskiej*, s. 36.
5. Warszawa, Archiwum Akt Nowych (dalej: AAN), Bank Gospodarstwa Krajowego w Warszawie (dalej: BGK), Opis rozwoju Fabryki Mebli Artystycznych Szczepana Łojka, 1938, sygn. 2/235/0/9.5/1033, k. 96.
6. Ibid.

110 robotników. Podczas działań wojennych fabryka zajęta przez wojsko została zdewastowana i spalona⁷.

Z reklam prasowych sprzed 1914 r. możemy dowiedzieć się, że Magazyn Mebli Szczepana Łojka proponował klientom sprzęty do sypialń, salonów, jadalni, buduarów, kancelarii, a także łóżka metalowe i meble gięte. Poza tym sprzedawał materace, poduszki, kołdry, dywany, chodniki, portierey, firany, kapy i serwety⁸. Zapewne w dużej mierze były to towary sprowadzane z zagranicy. Grodnicki tak charakteryzował sprzęty produkowane w fabryce Łojka przed I wojną światową: „[...] wyroby «Parowej Fabryki Mebli» Szczepana Łojka cechowała przede wszystkim funkcjonalność, a powściągliwa faliasta linia masywnej linii mebli, bez żadnych upiększeń nadawała im charakteru ludzającej lekkości, co dawało możliwość zastosowania ich do każdego mieszkania. Meblom tym nadano przydomek «modernistyczne». Nieskomplikowana konstrukcja tych modernistycznych mebli i olbrzymia swoboda w kompozycji ich kształtów spowodowały, że tego rodzaju produkcja była chętnie widziana przez kalwaryjskich stolarzy⁹. Możemy wnioskować, że Łojek odrzucił produkcję mebli powielających dawne style, być może nie wydała się mu interesująca także stylistyka secesyjna i dlatego wybrał nurt funkcjonalnych, bezstylowych mebli o prostych formach.

Po wojnie Łojek odbudował fabrykę, niestety w 1920 r. pożar strawił zabudowania. Nie zniechęciło to przedsiębiorcy i ponownie wyremontował i uruchomił fabrykę w Kalwarii¹⁰. Właściciel firmy zdecydował się w tym czasie na kilka nie zawsze trafnych inwestycji.

W 1922 r. zawarł spółkę z doktorem Władysławem Łojkiem, który w latach 1921–1922 wybudował w Zebrzydowicach (Sikorówce) tartak parowy. Kapitał spółki wyniósł 2 000 000 marek. Fabryka Szczepana Łojka miała możliwość zakupu drewna po preferencyjnych cenach (upust o 30%)¹¹. Spółka ta nie przetrwała jednak zbyt długo. Jak tłumaczył Grodnicki, niedostateczny kapitał, niedogodne warunki (brak drzewa), nieekonomiczne maszyny, a także brak suszarni nie sprzyjały rozwojowi tartaku. Drewno, jakie miał on dostarczać do fabryki, nie było wystarczająco wysokiej jakości¹². W 1926 r. Władysław Łojek odstąpił swoje udziały wspólnikowi¹³, który od tego roku produkował tarte drewno na eksport¹⁴.

Kolejną niezbyt udaną inwestycją Łojka była próba wybudowania fabryki mebli w Krakowie przy ulicy Królowej Jadwigi 29. W 1921 r. starał się w krakowskim magistracie o zezwolenia na rozbudowę nieruchomości będących jego własnością¹⁵. W połowie lat 20. zaadaptował dwa budynki (piętrowy i trzypiętrowy), a także halę maszyn, kotłownię i suszarnię. Ostatecznie, z niewiadomych przyczyn, nie udało się jednak uruchomić fabryki, a największy gmach został przekształcony w kamienicę czynszową¹⁶.

W drugiej połowie lat 30. fabryka Łojka w Kalwarii Zebrzydowskiej zajmowała teren ponad 3300 m², tartak ponad 16 000 m². Wartość tych gruntów szacowano wówczas na ponad 70 000 zł¹⁷. W 1926 r. fabrykę mebli wyceniono na 300 000 zł¹⁸. W 1930 r. zatrudniano w niej 120 pracowników, którzy w ciągu roku byli

7. Ibid.

8. *Nowa Reforma*, nr 393 (28 VIII 1907), s. 2 (inserir).

9. Grodnicki, *Stolarze z Kalwarii Zebrzydowskiej*, s. 33.

10. AAN, BGK, Opis rozwoju Fabryki Mebli Artystycznych Szczepana Łojka, 1938, sygn. 2/235/0/9.5/1033, k. 97.

11. Archiwum Państwowe w Katowicach (dalej: APK), oddział w Bielsku-Białej, Akt notarialny, 28 III 1922, Sąd Okręgowy w Wadowicach, sygn. 13/704/0/10/808, k. 6–14.

12. Grodnicki, *Stolarze z Kalwarii Zebrzydowskiej*, s. 57.

13. APK, Sąd Okręgowy w Wadowicach, Wniosek do sądu, 26 IX 1926, sygn. 13/704/0/10/808, k. 44–45.

14. AAN, BGK, Sprawozdanie i wnioski w sprawie pożyczki na uruchomienie Fabryki Mebli Artystycznych Szczepana Łojka w Kalwarii Zebrzydowskiej, sygn. 2/235/0/9.5/1033, k. 36.

15. Archiwum Narodowe w Krakowie (dalej: ANK), Inspektor Pracy VII Okręgu w Krakowie, Przemysł Drzewny w Krakowie, pismo Okręgowego Inspektora Pracy do Szczepana Łojka, 9 IX 1921, sygn. 29/419/0/-/132, k. 417–423.

16. Salwiński, „Fabryczna produkcja mebli w Krakowie od końca XIX do połowy XX wieku”, s. 117.

17. AAN, BGK, Opis i ocena Zakładów Fabryki mebli artystycznych Szczepana Łojka w Kalwarii Zebrzydowskiej, sygn. 2/235/0/9.5/1033, k. 13, 14.

18. AAN, BGK, Opis rozwoju Fabryki Mebli Artystycznych Szczepana Łojka, 1938, sygn. 2/235/0/9.5/1033, k. 97.

w stanie wyprodukować 320 kompletów mebli o wartości ponad 480 000 zł¹⁹. W 1937 r. Łojek twierdził, że w najlepszych latach firmy zatrudniał nawet ponad 200 osób²⁰. W 1938 r. zapewniał, że mając 130 pracowników, potrafi wyprodukować w tydzień od 20 do 30 kompletów mebli złożonych z około dwunastu części, każdy w cenie 3000–4000 zł²¹.

Na terenie fabryki mieściły się następujące zabudowania: budynek parterowy z pracowniami, suszarniami, klejarnią i magazynem, drugi budynek parterowy, w którym znajdowały się pracownia, hala maszyn i kotłownia, budynek piętrowy mieszczący biuro, jadalnię, dymiarkę i pracownię, parterowy budynek z pracowniami i budynek klejarni. Na terenie tartaku umiejscowiono budynek murowany z halą maszyn, kotłownią i suszarnią, drewnianą halę tartaczną i budynek administracyjny²². Fabryka miała oświetlenie elektryczne i centralne ogrzewanie. Na stanie zakładów były wszelkie urządzenia niezbędne do produkcji mebli (wyjąwszy meble gięte)²³.

W dwudziestoleciu międzywojennym Szczepan Łojek starał się zadbać o promocję firmy, której nazwa od 3 kwietnia 1931 r. brzmiała „Szczepan Łojek. Fabryka Mebli Artystycznych”²⁴. Poza Krakowem jej wyroby oferował sklep otwarty wiosną 1931 r. w warszawskim hotelu Europejskim. Na łamach prasy warszawskiej ukazał się wówczas tekst reklamowy, w którym czytamy m.in.: „Zatrudnieni w Fabryce Mebli Szczepana Łojka

specjalni architekci komponują śliczne urządzenia wnętrz. Magazyn Fabryki Mebli oddział w Warszawie zaopatrzony zostaje w najrozmaitsze gotowe urządzenia pokoi od najskromniejszych do luksusowych solidnie i dokładnie wykonanych”²⁵. Meble Łojka pojawiały się też na licznych wystawach w Krakowie i Katowicach, na Targach Kalwaryjskich i na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu²⁶. Na tej ostatniej fabryka Łojka prezentowała trzy komplety mebli²⁷. Komplet mebli do jadalni wykonany z mahoniu i szarego jaworu chwalono za solidne wykonanie, zastosowanie żaluzji w kredensie i bufecie, dostrzegano w nim także inspiracje współczesnymi polskimi projektami. Meble do gabinetu o skromnych formach i dobrych proporcjach nazwano modernistycznymi. Ostatnim garniturem były sprzęty do sypialni fornirowane drewnem cytrynowym. W projekcie tym dopatrywano się wpływów warszawskich projektantów²⁸.

Po wznowieniu produkcji po I wojnie światowej Szczepan Łojek zmienił profil firmy z produkującej meble dla średniozamożnej klienteli na wytwarzającą meble luksusowe, bardzo dobrej jakości, porównywalne ze sprzętami zagranicznymi²⁹. Jak sam podawał, jego zakład dostarczył meble do Zamku Królewskiego w Warszawie, Ministerstwa Spraw Zagranicznych, ambasady angielskiej oraz wielu biur³⁰. Przykładami zlecniodawców są firmy i instytucje, które chciały skorzystać z jej usług w latach 30., gdy fabryka wstrzymała już

19. AAN, BGK, Sprawozdanie i wnioski w sprawie pożyczki na uruchomienie Fabryki Mebli Artystycznych Szczepana Łojka w Kalwarii Zebrzydowskiej, sygn. 2/235/0/9.5/1033, k. 37.
20. AAN, BGK, pismo Szczepana Łojka do Banku Gospodarstwa Krajowego, 30 X 1937, sygn. 2/235/0/9.5/1033, k. 70.
21. AAN, BGK, pismo Szczepana Łojka do Banku Gospodarstwa Krajowego, 20 IX 1938, sygn. 2/235/0/9.5/1033, k. 112.
22. AAN, BGK, Opis techniczny fabryki i tartaku Szczepana Łojka, sygn. 2/235/0/9.5/1033, k. 58, 61.
23. AAN, BGK, Sprawozdanie i wnioski w sprawie pożyczki na uruchomienie Fabryki Mebli Artystycznych Szczepana Łojka w Kalwarii Zebrzydowskiej, sygn. 2/235/0/9.5/1033, k. 37, 51–54.
24. „Z rejestru handlowego”, *Monitor Polski*, nr 147 (30 VI 1931), s. 5.
25. „Dbajmy o piękno wnętrz”, *ABC*, nr 123 (26 IV 1931), s. 7; *Nasz Przegląd*, nr 99 (12 IV 1931), s. 5; *Rzeczpospolita*, nr 113 (26 IV 1931), s. 6.
26. Na PWK Łojek zdobył złoty medal i srebrny rządowy.
27. AAN, BGK, Sprawozdanie i wnioski w sprawie pożyczki na uruchomienie Fabryki Mebli Artystycznych Szczepana Łojka w Kalwarii Zebrzydowskiej, sygn. 2/235/0/9.5/1033, k. 38; *ibid.*, Pismo Szczepana Łojka do Banku Gospodarstwa Krajowego, maj 1937, sygn. 2/235/0/9.5/1033, k. 66.
28. „Wystawa mebli na PWK w Poznaniu”, *Przegląd Stolarski* 3, nr 14 (1929), s. 1–2.
29. AAN, BGK, Opis rozwoju Fabryki Mebli Artystycznych Szczepana Łojka, 1938, sygn. 2/235/0/9.5/1033, k. 97.
30. AAN, BGK, Sprawozdanie i wnioski w sprawie pożyczki na uruchomienie Fabryki Mebli Artystycznych Szczepana Łojka w Kalwarii Zebrzydowskiej, sygn. 2/235/0/9.5/1033, k. 36.

produkcję. Wśród nich znalazły się Państwowe Zakłady Lotnicze w Warszawie, Cukrownia Chybie S.A., Zjednoczone Fabryki Azotowe w Mościcach i Chorzowie, Państwowa Wytwórnia Prochu w Niedomicach, Polskie Zakłady Skody S.A. w Warszawie, S.A. „Lignoza” w Katowicach czy Krakowska Gazownia Miejska. Były to zamówienia na luksusowe meble do gabinetów, sal konferencyjnych, bibliotek, lokali klubowych i biurowych³¹. Być może firma sprzedawała sprzęty także za granicę. W 1938 r. Łojek zapewniał, że ma zamówienia z Anglii na 1600 czteroczęściowych kompletów³².

W skali kraju fabryka Łojka była niezbyt dużym przedsiębiorstwem meblarskim w porównaniu chociażby z Fabryką Mebli Giętych Wilhelma Adlera i spółki w Jazowcu, która potrafiła wyprodukować około 100 000 mebli rocznie. Pamiętać jednak należy, że specjalizacja fabryki z Kalwarii była zupełnie inna, Łojek produkował bowiem meble luksusowe, a nie tanie meble gięte. Kiedy zaś zestawiamy liczbę wyprodukowanych sprzętów z liczbą zatrudnionych pracowników w krakowskich fabrykach mebli (np. Szymona Mannego, Stanisława Burzyńskiego czy braci Muranyi) i w przedsiębiorstwie Łojka, to okaże się on poważnym producentem³³.

Kryzys gospodarczy początku lat 30. miał negatywny wpływ także na branżę meblarską. W Krakowie swoją działalność zakończyły takie firmy, jak fabryki Stefana Iglickiego i braci Muranyi, wiele innych mocno ograniczyło produkcję³⁴. Recesję odczuła też firma

Szczepana Łojka. W roku 1933 koszty przewyższyły zyski firmy. Spadek zysków zaczął być widoczny już w 1928 r., kiedy wyniósł jeszcze ponad 71 000 zł, ale już w 1932 r. było to jedynie 17 000 zł³⁵. W 1932 r. fabryka w Kalwarii zatrudniała tylko 30 osób³⁶. W 1937 r. Łojek informował Bank Gospodarstwa Krajowego, że stracił 70% swojego majątku, którego wielkość szacował na 300 000 zł³⁷. Przedsiębiorca podjął różne kroki mające na celu uratowanie firmy. Próbował sprzedać część swoich nieruchomości w Krakowie, nie przyniosło to jednak skutku³⁸. W 1933 r. przed Sądem Okręgowym w Krakowie rozpoczęło się postępowanie ugodowe między Szczepanem Łojkiem a 39 wierzycielami, którym był winny 180 000 zł³⁹. W 1934 r. wstrzymał pracę fabryki w Kalwarii (tartak nie działał już od kilku lat), zamknął też sklep w Warszawie, pozostawiając jedynie sklep w Krakowie⁴⁰. W tym czasie Szczepan Łojek podupadł też na zdrowiu. W latach 1937–1938 bezskutecznie zabiegał o udzielenie mu przez Bank Gospodarstwa Krajowego kredytu na wznowieniu produkcji.

Julian Bartłomiej Pietrzyk urodził się 5 lutego 1907 r. w Krakowie (il. 1). Jego rodzicami byli Jan i Wiktorja z d. Stypuła, zamieszkali przy Karmelickiej 58⁴¹. Ukończywszy szkołę wydziałową, w 1924 r. rozpoczął edukację w Szkole Sztuk Zdobniczych i Przemysłu Artystycznego w Krakowie. Pierwszy etap nauki zwany szkołą (wydziałem) ogólną trwał trzy lata. Uczeń uczęszczał na zajęcia z następujących przedmiotów:

31. Ibid., k. 43.

32. AAN, BGK, pismo Szczepana Łojka do Banku Gospodarstwa Krajowego, 20 IX 1938, sygn. 2/235/0/9.5/1033, k. 112.

33. Salwiński, „Fabryczna produkcja mebli w Krakowie od końca XIX do połowy XX wieku”, s. 111–124.

34. Ibid., s. 118–119.

35. AAN, BGK, Sprawozdanie i wnioski w sprawie pożyczki na uruchomienie Fabryki Mebli Artystycznych Szczepana Łojka w Kalwarii Zebrzydowskiej, sygn. 2/235/0/9.5/1033, k. 44

36. ANK, Inspektor Pracy 42 Obwodu w Chrzanowie, Przemysł drzewny i snycerski w pow. Wadowice, Dokumentacja Inspektora Pracy, sygn. 29/1211/0/-/23, k. 609.

37. AAN, BGK, pismo Szczepana Łojka do Banku Gospodarstwa Krajowego, maj 1937, sygn. 2/235/0/9.5/1033, k. 66.

38. AAN, BGK, pismo Szczepana Łojka do Banku Gospodarstwa Krajowego, 30 X 1937, sygn. 2/235/0/9.5/1033, k. 70.

39. Salwiński, „Fabryczna produkcja mebli w Krakowie od końca XIX do połowy XX wieku”, s. 119.

40. AAN, BGK, Opis rozwoju Fabryki Mebli Artystycznych Szczepana Łojka, 1938, sygn. 2/235/0/9.5/1033, k. 97.

41. Księga urodzeń parafii św. Szczepana w Krakowie, skan wpisu zob. www.szukajwarchiwach.gov.pl/jednostka/-/jednostka/3069829_Jednostka_delta=20&_Jednostka_resetCur=false&_Jednostka_cur=10&_Jednostka_id_jednostki=3069829; zob. też: Archiwum Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie (dalej: AASP), Rodowód Juliana Pietrzyka, 1931.

1 Julian Pietrzyk, fotografia z ok. 1930 r.,
Archiwum Akademii Sztuk Pięknych

formy ogólne, formy ornamentalne, pismo i heraldyka, studium z natury, rysunek techniczny i perspektywa, kompozycja, anatomia, rysunek anatomiczny, chemia, nauka o materiałach, historia sztuki, warsztaty. Zdobyl podstawowà wiedzê i umiejêtnoœci artystyczne, a takzê próbował swych sił w róznych dziedzinach projektowania. Pietrzyk podczas pierwszych lat nauki uczył siê pod kierunkiem Jana Bukowskiego, Wiesława Zarzyckiego, Karola Homolacsa, Ludwika Wojtyczki, Henryka Kunzka, Waclawa Krzyzanowskiego i innych⁴². Ju¿ na etapie szkoły ogólnej uczniowie chcący w przyszłości kształciç siê w dziedzinie projektowania wnetrz i mebli mogli rozwijaç swoje umiejêtnoœci. Na zajêciach z nauki o formach ogólnych wykonywano ćwiczzenia polegajàce na komponowaniu brył w róznych materiałach, w tym w drewnie. Powstawały wóczas krzesła, ławy, obudowy zegarów, a takzê przydro¿ne krzy¿e i kapliczki realizowane potem na zajêciach warsztatowych. Rozwojowi przyszłych projektantów

wnetrz słu¿yły te¿ zajêcia z perspektywy, podczas których wykonywano widoki róznych wnetrz i budynków. Na podstawie nielicznych zdjec prac uczniów mo¿na stwierdziç, że sprzety i ich projekty, które powstawały w szkole ogólnej, charakteryzowały siê du¿ym uproszczeniem form, operowaniem najprostszyimi kształtami; widoczne jest w nich równie¿ poszukiwanie wlaœciwych proporcji sprzetów⁴³.

W ostatnim roku nauki na wydziale ogólnym (1926/1927) Pietrzyk uczêszczal takzê na zajêcia na wydziałach specjalnych szkoły. Nauka na nich trwała dwa lata i obejmowała specjalizacjê w zakresie architektury wnetrz i meblarstwa, grafiki u¿ytkowej, ceramiki, włókiennictwa oraz rze¿by i malarstwa dekoracyjnego. Pietrzyk wybrał dwa pierwsze, jednak naukê na wydziale grafiki szybko porzucił. Na wydziale architektury wnetrz otrzymał promocjê i na nim kontynuował naukê w roku 1927/1928⁴⁴. W tej szkole specjalnej uczeñ przechodził przez pracownie analizy i projektowania wnetrz, mebli oraz ornamentów, praktykował w warsztacie, jak równie¿ słuœal wykładów z budownictwa, historii sztuki i historii stylów. Tu takzê Pietrzyk spotkał siê z profesorami Wojtyczkà i Krzyzanowskim⁴⁵.

Z zachowanych źródeł wiemy, że uczniowie tworzyli projekty wnetrz prywatnych i u¿ytecznoœci publicznej, w wiêkszoœci do istniejàcych ju¿ przestrzeni (np. klatek schodowych, westybuli, sal, kaplic); projektowali takzê stoiska i wystawy sklepowe. Zaczynali od komponowania najprostszych wnetrz (np. wyposa¿onych w dwa fotele, stół, kominek), nastêpnie przechodzili do bardziej skomplikowanych zadañ. Projektujàc wnetrza, zwracali uwagê na układ œcian, drzwi, okien, kolorystykê wnetrza, jego oœwietlenie, fakturê materiałów. Byli uczeni projektowania wnetrz z gotowych elementów, a takzê samodzielnie opracowywali całe wyposa¿enie. Rysowali szczegóły projektów z zastosowaniem kolorystyki dekoracji, wykonywali równie¿ makiety z próbkami materiałów. Na zajêciach z budownictwa i materiałów budowlanych, obejmujàcych wiedzê o materiałach i ich zastosowaniu we wnetrzach, uczniowie poznawali elementy budownictwa z u¿yciem nowszych konstrukcji, instalacji i przepisów budowlanych. W czêœci poświęconej

42. AASP, Ksiêgi klasyfikacyjne Szkoły Sztuk Zdobniczych i Przemysłu Artystycznego za lata 1924/25, 1925/26, 1926/27.

43. Muzeum Uniwersytetu Jagielloñskiego (dalej: MUJ), sygn. 2582, 2583, 2707, 2714.

44. AASP, Ksiêgi klasyfikacyjne Szkoły Sztuk Zdobniczych i Przemysłu Artystycznego za lata 1926/27, 1927/28.

45. Ibid.

projektowaniu mebli uczniowie poznawali historię sprzętarstwa, materiały i konstrukcje używane w meblarstwie, projektowali sprzęty do wnętrz użyteczności prywatnej i publicznej, uczyli się budowy ornamentu i jego metody projektowania, w warsztacie wykonywali modele i prototypy. Uczyli się także sporządzania rysunków konstrukcyjnych i wykonawczych mebli⁴⁶.

Uzupełnieniem wykładów i zajęć warsztatowych były wycieczki i praktyki wakacyjne. Nie zachowały się materiały archiwalne, z których moglibyśmy dowiedzieć się, jakie wyjazdy zorganizowano w czasie studiów Pietrzyka i gdzie odbył on praktyki. Przykładem wycieczki naukowej może być wyjazd planowany w 1935 r. Dyrektor SSZiPA zamierzał wyekspediować uczniów wydziału architektury wnętrz do Warszawy, aby mogli zobaczyć nowe gmachy państwowe i użyteczności publicznej, ich wnętrza i umeblowanie⁴⁷. Studenci podczas wakacji odbywali praktyki w warsztatach stolarskich, fabrykach meblarskich, firmach projektowych i budowlanych. Miejsca praktyk uczniów wyznaczało Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, jednakże szkoły kształcące w zakresie sztuk projektowych⁴⁸ starały się zasugerować ministerstwu, jakie miejsca byłby najwłaściwsze. Rekomendowano ministerstwu następujące warsztaty i fabryki mebli: Thoneta, Marcina Chrobaka w Mysłowicach, Jojko w Rybniku, Ottona Pfefferkorna w Bydgoszczy, warsztat stolarski Niemczuka i Wojciechowskiego

w Warszawie. Sugerowano także firmy budowlane: Łuczyńca i Sobańskiego w Warszawie, Michała Sulikowskiego w Warszawie, a także Państwowy Tartak w Hajnówce. Proponowano również praktyki przy budowie dużych gmachów państwowych i samorządowych (np. dworca w Warszawie), jak też dekorowanie wystaw sklepowych znaczących firm (np. Braci Jabłkowskich, Braci Pakulskich), budowanie stoisk na dużych wystawach (np. Targach Wschodnich), dekorowanie miast z okazji różnych uroczystości⁴⁹. Nie wszystkie powyższe propozycje MWRiOP wzięło pod uwagę, część jednak uwzględniono, o czym świadczy pismo z Warszawy do krakowskiej SSZiPA, w którym wskazano miejsca praktyk (zapewne w 1939 r.). Uczniów z architektury wnętrz skierowano do Fabryki Krzesel Gościcino S.A.⁵⁰

W zbiorach Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego zachowało się ponad trzydzieści zdjęć projektów wnętrz i mebli autorstwa uczniów wydziału architektury wnętrz. Niestety nie ma pośród nich prac Pietrzyka. Wszystkie datowane i sygnowane projekty pochodzą z początkowego okresu działalności wydziału, z lat 1923–1926. Ich autorami są Zofia Daun, Maksymilian Deskowski, Janina Hirschberg, Jan Kaiser, Roman Kolanowski, Mirosław Korwacki, Stanisław Kramarczyk, Gwidon Migula, Michał Serafin i Czesław Wallis. Zdecydowanie przeważają wśród nich projekty mebli i wnętrz mieszkalnych – jadalni (Kramarczyk, Daun)⁵¹,

46. ANK, Państwowa Szkoła Przemysłu Artystycznego w Krakowie, Program Państwowej Szkoły Sztuk Dekoracyjnych, sygn. 29/494/0/-/127, k. 105; AAN, Akta Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (dalej: MWRiOP), Wydział Sztuki, Szkoły Artystyczne, Sprawy ogólne – praktyki wakacyjne, zjazdy dyrektorów Protokół ze zjazdu dyrektorów Państwowych Instytutów Sztuk Plastycznych w Warszawie w dniach 27, 28, 29 czerwca 1938 roku, sygn. 2/14/0/8/7033, k. 88–100.

47. AAN, MWRiOP, Wydział Sztuki, Szkoły Artystyczne, Akta Szkoły Sztuki Zdobniczej i Przemysłu Artystycznego w Krakowie, pismo dyrekcji Szkoły Sztuk Zdobniczych i Przemysłu Artystycznego do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, 11 VI 1935, sygn. 2/14/0/8/7038, k. 7, 9, 10.

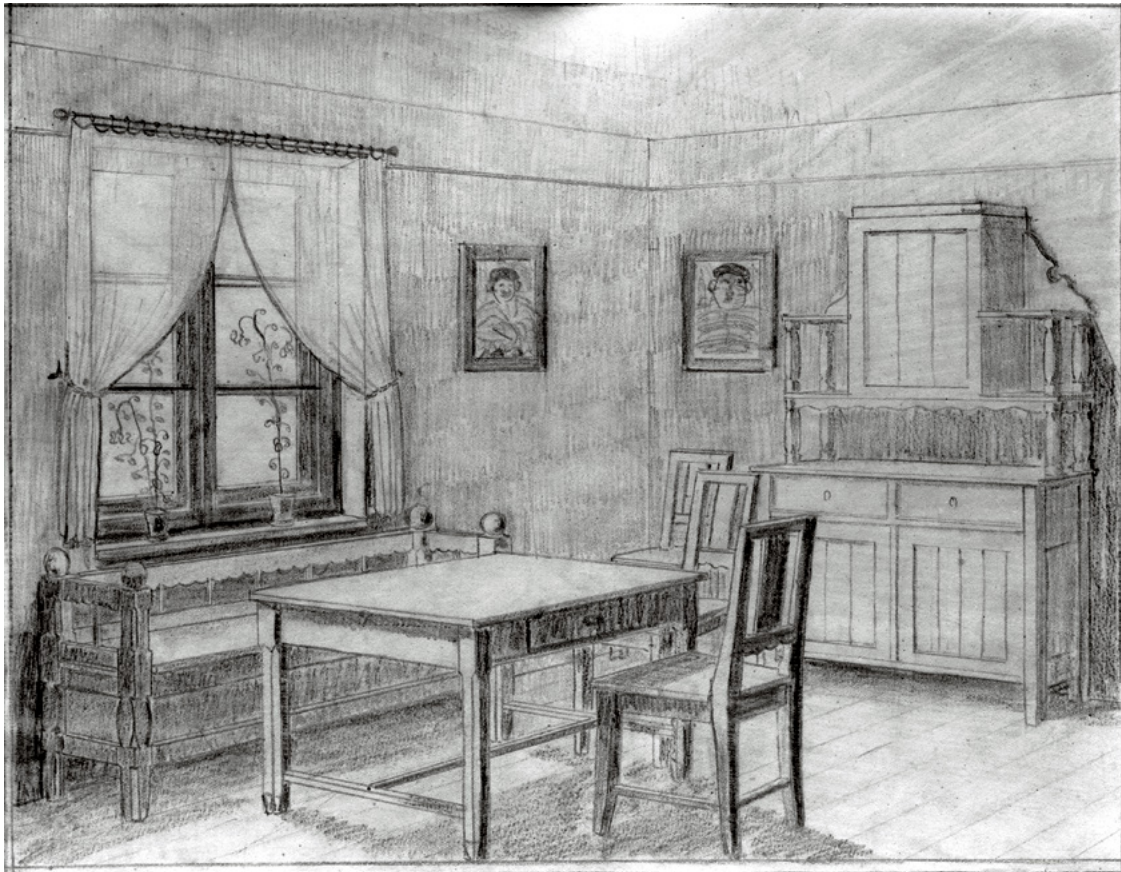
48. Były to Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie oraz Państwowe Instytuty Sztuk Plastycznych w Krakowie, Poznaniu i Lwowie. Szkoła Sztuk Zdobniczych i Przemysłu Artystycznego w Krakowie w 1938 r. zmieniła swoją nazwę i statut.

49. AAN, MWRiOP, Wydział Sztuki, Szkoły Artystyczne, Sprawy ogólne – praktyki wakacyjne, zjazdy dyrektorów, Prośba Szkoły Żeńskiej i Wydziału Tkackiego Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, Państwowych Instytutów Sztuk Plastycznych w Krakowie, Poznaniu i Lwowie o miejsce praktyk w fabrykach lub wytwórniach tkackich, sygn. 2/14/0/8/7033, k. 35–42.

50. AAN, MWRiOP, Wydział Sztuki, Szkoły Artystyczne, Sprawy ogólne – praktyki wakacyjne, zjazdy dyrektorów, pismo Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do Szkoły Sztuk Zdobniczych i Przemysłu Artystycznego, sygn. 2/14/0/8/7033, k. 13–15; *ibid.*, Zgłoszenie praktyk, sygn. 2/14/0/8/7033, k. 67, 68.

51. MUJ, sygn. 2881 (Kramarczyk), 4612 (Daun).

2 Projekt wnętrza kuchni/jadalni, ok. 1925, Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego. Fot. MUJ

łazienki (Kolanowski)⁵², sypialni (Korwacki, Serafin, Deskowski, Kaiser, Daun)⁵³, gabinetu (Kramarczyk, Serafin)⁵⁴, pokoju kredensowego⁵⁵, przedpokoju (Korwacki)⁵⁶ i klatki schodowej (Kramarczyk)⁵⁷. Co ciekawe, uczniowie projektowali nie tylko dla klientów zamożnych czy średniozamożnych, ale tworzyli także projekty wnętrz mieszkań robotników. Z projektów wnętrz użyteczności publicznej zachowały się jedynie projekt sali konferencyjnej w banku (Wallis)⁵⁸ i kilka projektów sal restauracyjnych (Korwacki, Deskowski, Serafin i projekt niesygnowany)⁵⁹.

Mimo tak ograniczonego materiału, można za- uważać zarysowujące się, przynajmniej w pierwszych

latach istnienia wydziału, trzy tendencje stylowe. Pierwszą grupą są wspomniane już projekty wnętrz i mebli przeznaczonych do mieszkań robotniczych. W tych projektach dominuje prostota, sprzęty zostały zaprojektowane z wykorzystaniem najprostszych kształtów, zrezygnowano z jakichkolwiek dekoracji, stała się nią sama konstrukcja mebla, lekko falista linia oparcia krzesła, zwieńczenia łóżka lub szafy albo szczeble w oparciu ławy. Sprzęty zamierzano wykonać z litego drewna niepokrytego okleinami, dzięki czemu sam materiał zyskiwał walor dekoracyjny. Wnętrza te zaprojektowane były z podobną prostotą jak sprzęty – ściany zamierzano pokryć jednolicie jasnym kolorem,

52. MUJ, sygn. 2705.

53. MUJ, sygn. 2715, 4611 (Korwacki), 2718 (Serafin), 4606 (Deskowski), 4608 (Kaiser), 4609 (Daun).

54. MUJ, sygn. 2710 (Kramarczyk), 4607 (Serafin), 4613.

55. MUJ, sygn. 2705.

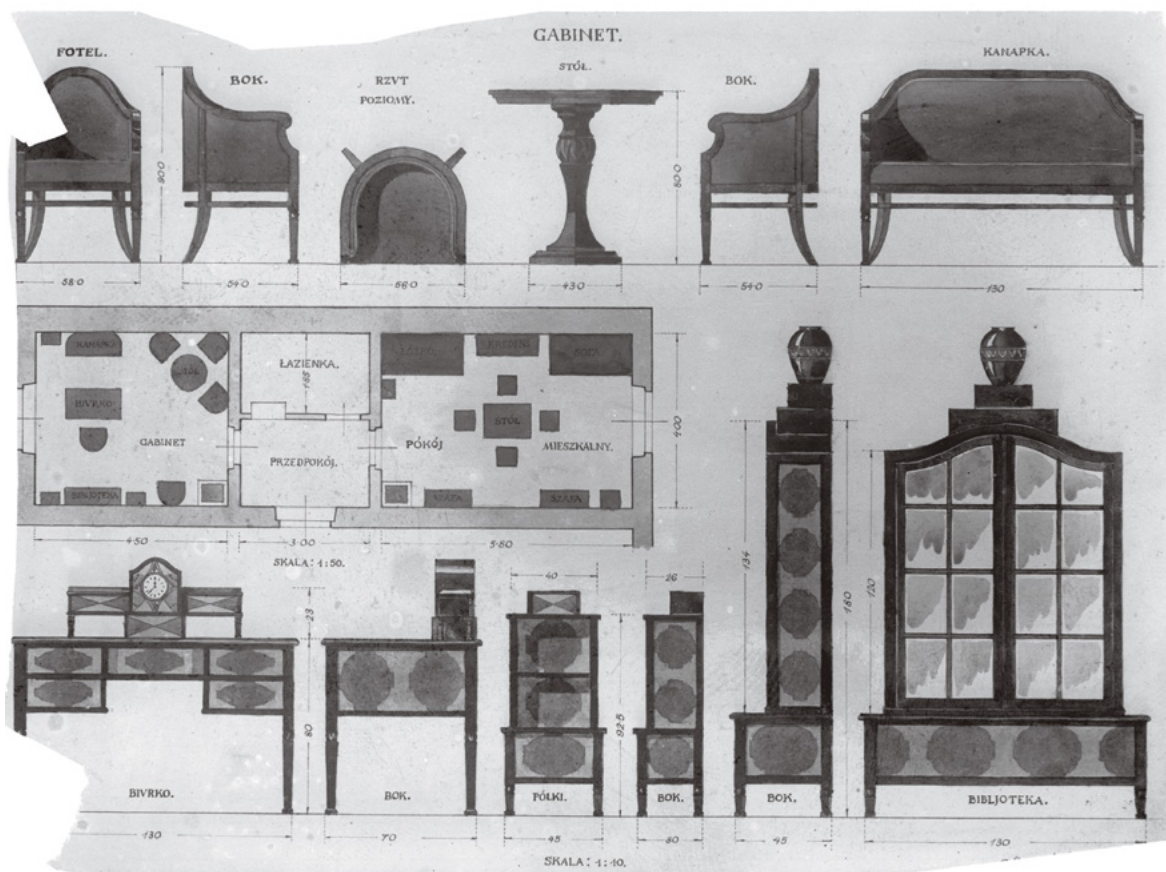
56. MUJ, sygn. 4604.

57. MUJ, sygn. 2705.

58. MUJ, sygn. 2702.

59. MUJ, sygn. 2716, 2719 (Korwacki), 2717 (Deskowski), 2845, 4605 (Serafin), 4610.

3 Stanisław Kramarczyk, projekt mebli do gabinetu, ok. 1925, Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego. Fot. MUJ

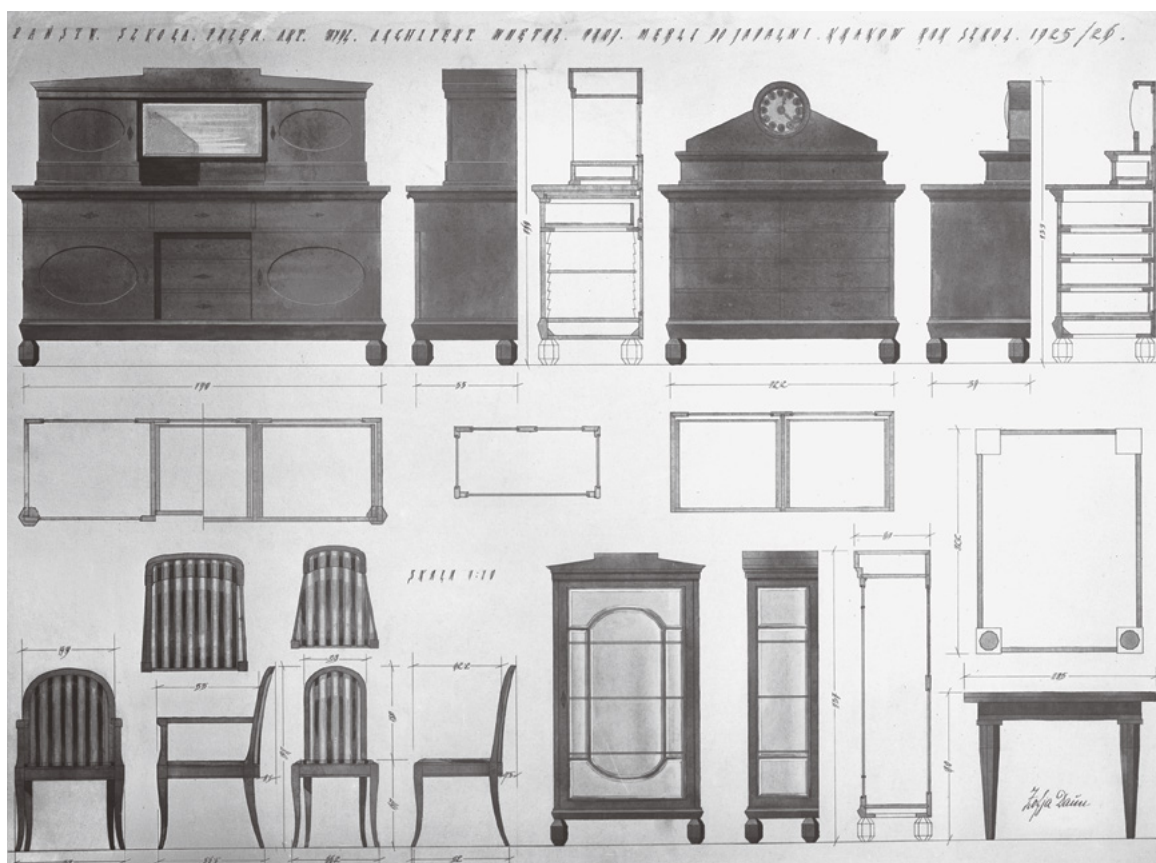
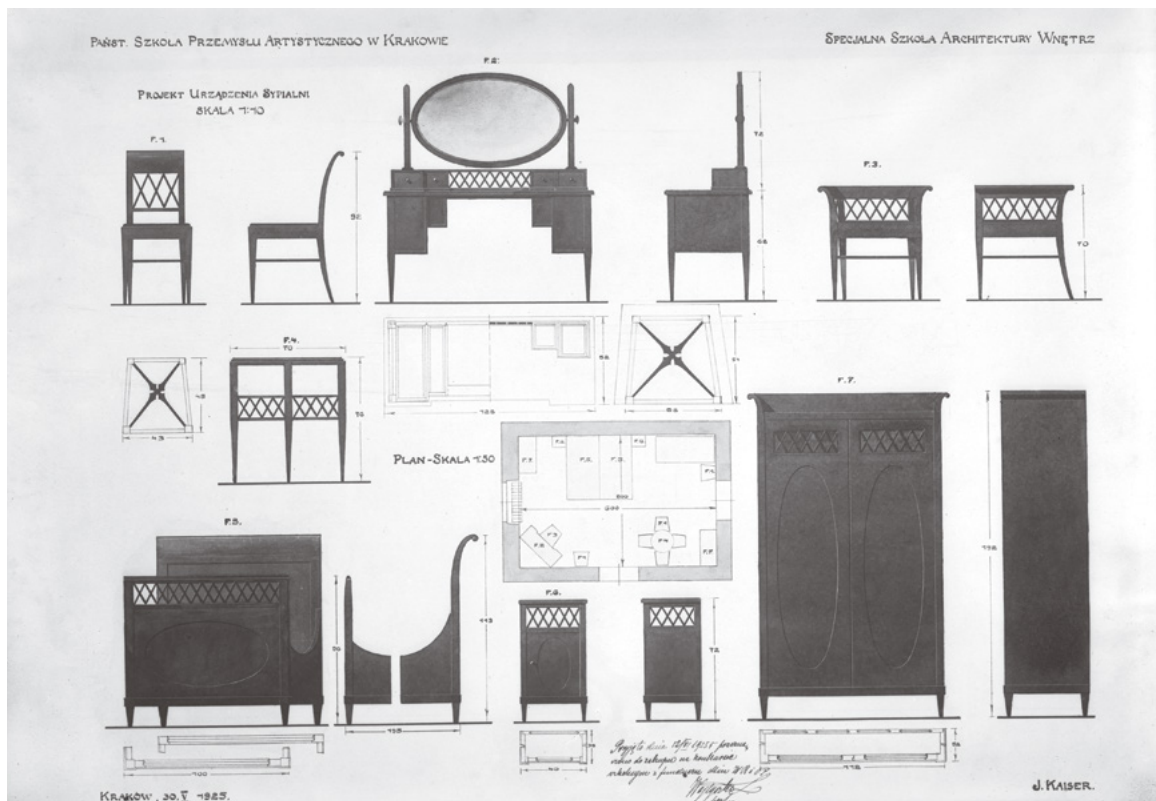
w oknach miały zawisnąć delikatne firanki, dopełnieniem miały stać się kwiaty w doniczkach i niewielkie obrazy na ścianach. Przykładami takich prac uczniów są dwa projekty kuchni i pokoju w domu robotnika autorstwa Gwidona Miguli, a także projekty pokoju Stanisława Kramarczyka (1923), sprzętów do mieszkania robotniczego Romana Kolanowskiego (1923)⁶⁰, wnętrza pokoju i kuchni nieznanego autorstwa (1924; il. 2)⁶¹. Projekty uczniów SSZiPA są bliskie meblom Karola Maszkowskiego i Franciszka Mączyńskiego, które prezentowano w domach robotnika i rzemieślnika na krakowskiej *Wystawie architektury i wnętrz w otoczeniu ogrodowym* w 1912 r. Zbliżone są także do niektórych projektów mebli powstałych w Warsztatach Krakowskich, jak np. wyposażenia czytelnicy w Muzeum Techniczno-Przemysłowym Karola Homolacsa czy mebli do

gabinetu dyrektora teje biblioteki autorstwa Karola Stryjeńskiego.

Drugą grupę tworzą projekty o najbardziej tradycyjnych formach, nawiązujące do stylów dawnych, zwłaszcza do biedermeieru. Meble te charakteryzowały się monumentalnością, miały mocne, zgeometryzowane formy, nawiązujące do mebli XIX-wiecznych. Były okleinowane szlachetnymi gatunkami drewna, czasami ułożonymi w dekoracyjny sposób, dodatkowo wykończone na wysoki połysk. Nie epatowały nadmiarem ozdób, podobnie jak w meblach biedermeierowskich ich dekoracją był układ słojów drewna, materiał obiciowy, szprosy w przeszkleniach, elementy w kształcie wolut, zwieńczenia szaf, foteli, krzeseł w formie łuków, a także kuli, wazonu, zegara. Przykładami prac wpisujących się w ten nurt są projekty

60. MUJ, sygn. 2581 (wszystkie wymienione projekty).

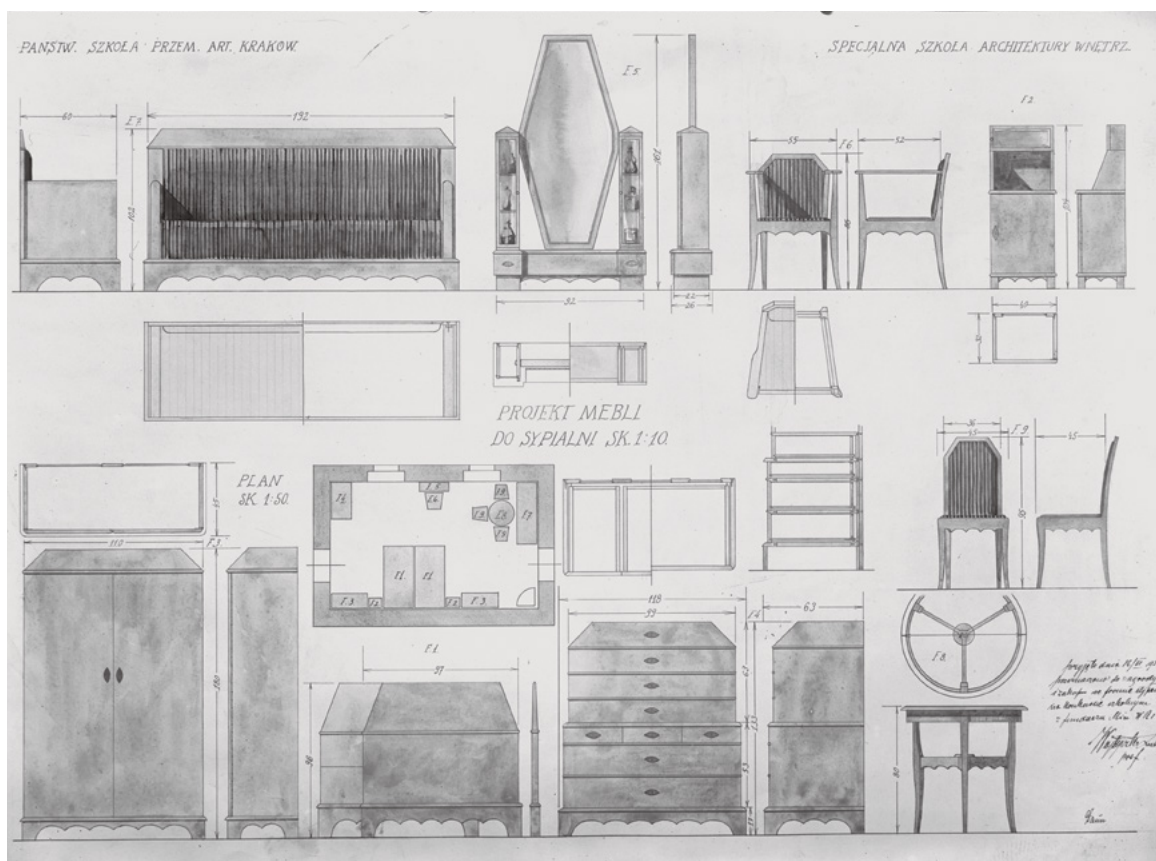
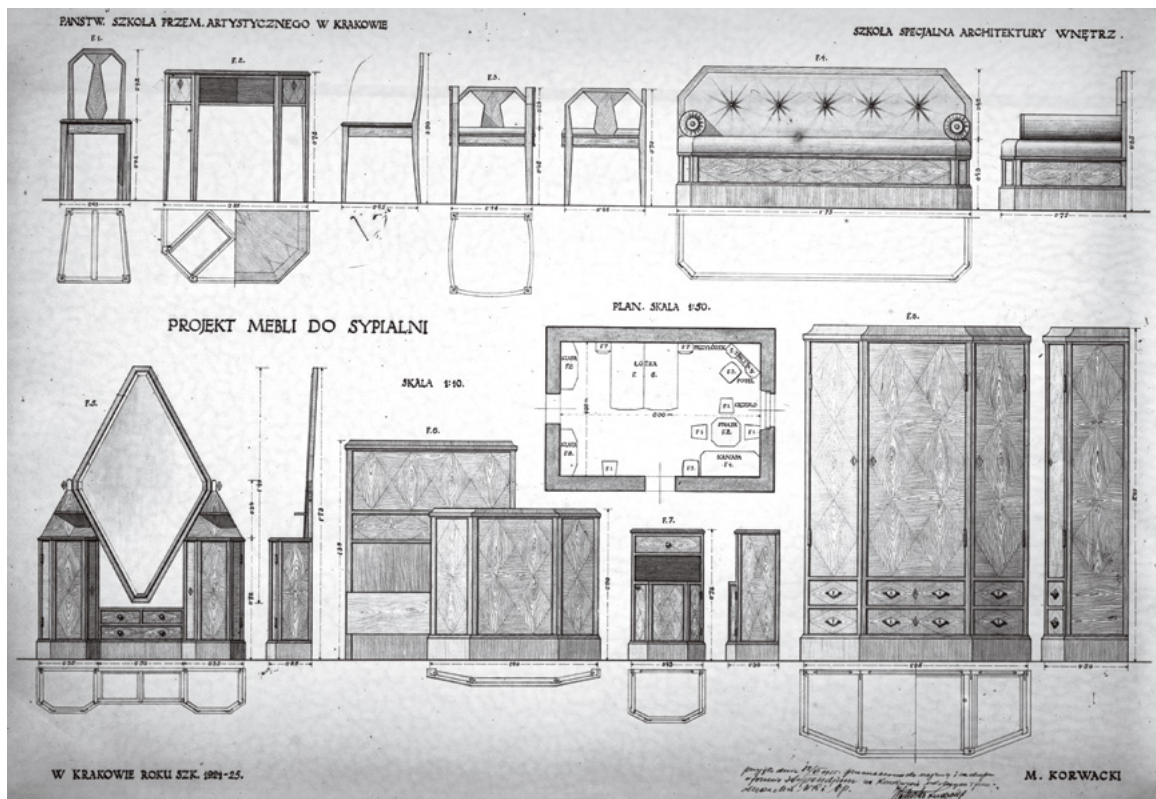
61. MUJ, sygn. 2704, 2712.

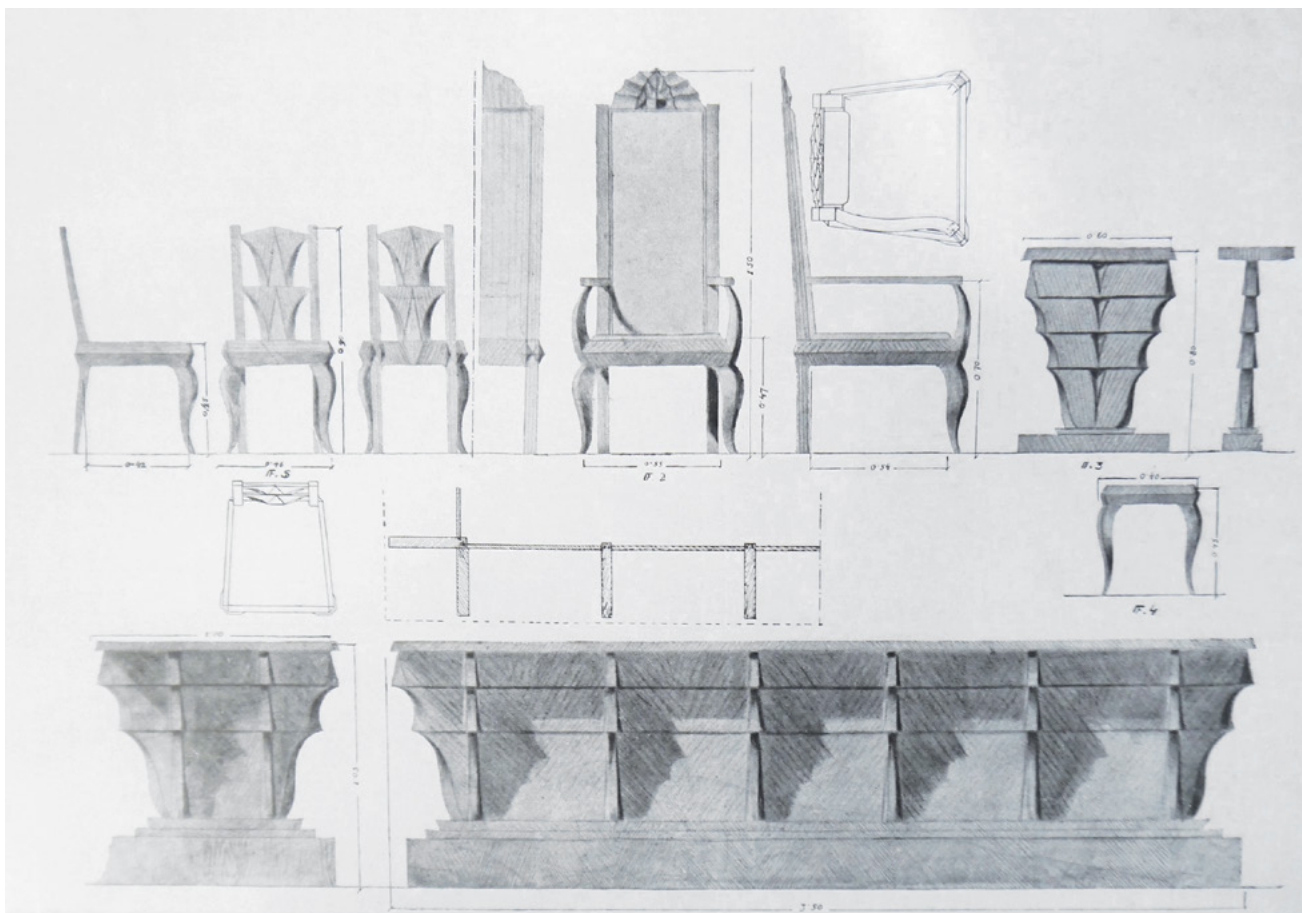
4 Jan Kaiser, projekt mebli do sypialni, 1925, Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego. Fot. MUJ

5 Zofia Daun, projekt mebli do jadalni, 1925–1926, Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego. Fot. MUJ

6 Mirosław Korwacki, projekt mebli do sypialni, 1924–1925, Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego. Fot. MUJ
 7 Zofia Daun, projekt mebli do sypialni, 1925, Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego. Fot. MUJ

8 Julian Pietrzyk, projekt konkursowy mebli do wnętrz Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w Warszawie, 1928–1929. Repr. wg *Wzory Mebli Zabytkowych i Nowoczesnych*, z. 11–12 (1929)

mebli do jadalni⁶², do gabinetu (1924; il. 3)⁶³ i jadalni w mieszkaniu kawalerskim⁶⁴ oraz mebli do salonu⁶⁵ autorstwa Stanisława Kramarczyka, mebli do sypialni Jana Kaisera (1925; il. 4)⁶⁶, mebli do jadalni Mirosława Korwackiego (1924–1925)⁶⁷ i Zofii Daun (1925–1926; il. 5)⁶⁸. Można powiedzieć, że sprzęty te idealnie pasowały do zamożnego mieszczańskiego mieszkania lub podmiejskiego dworku, na pewno dobrze wpisywały się w produkcję fabryczną mebli początku lat 20. Prace uczniów wydziału architektury wnętrz można porównać z nawiązującymi do biedermeieru projektami

artystów z Towarzystwa Polska Sztuka Stosowana (np. Henryka Uziembły), jak również z meblami Józefa Czajkowskiego, które powstawały w Warsztatach Krakowskich w czasie I wojny światowej.

Trzecim nurtem, jaki można wyróżnić, analizując projekty uczniów z Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego, jest polskie art déco, styl zaprezentowany na Międzynarodowej Wystawie Sztuki Dekoracyjnej w Paryżu przez artystów związanych z Warsztatami Krakowskimi. Są to meble cechujące się zgeometryzowanymi, wręcz kanciastymi kształtami, brakiem

62. MUJ, sygn. 2581.

63. MUJ, sygn. 2710, 2711.

64. MUJ, sygn. 2711.

65. MUJ, sygn. 2711.

66. MUJ, sygn. 4608. Projekt Kaisera został zrealizowany, o czym świadczą zdjęcia z wystawy szkoły w Pałacu Sztuki w Krakowie w 1926 r.; zob. Narodowe Archiwum Cyfrowe, sygn. 1-N-2540-9, 1-N-2540-10.

67. MUJ, sygn. 4611.

68. MUJ, sygn. 4612.

dekoracji, a jeśli już pojawiają się elementy ozdobne, to nawiązują one do zaciosowych motywów ludowych. Ozdobą mebli są okleiny o ciekawym rysunku słoików, ułożonym w geometryczne wzory. Dopelnieniem tego umeblowania miały być drewniane boazerie i wielopunktowe żyrandole. Jako przykłady możemy wskazać projekty mebli do sypialni (1924–1925; il. 6)⁶⁹ i sali restauracyjnej (1924–1925)⁷⁰ Mirosława Korwackiego oraz mebli do sypialni Zofii Daun (1925; il. 7)⁷¹, a także projekt sali konferencyjnej w banku Czesława Wallisa (1924)⁷² i dwa projekty klatki schodowej reprodukowane w „Rzeczach Pięknych”⁷³.

Wydaje się, że nauka projektowania wnętrza i mebli w SSZiPA nie polegała na narzucaniu uczniowi jednego stylu, w którym powinien w przyszłości pracować, pokazywała mu raczej różne ścieżki, jakimi może podążać. Dzięki współpracy z firmami i instytucjami zewnętrznymi oraz praktykom w fabrykach i wycieczkom uczniowie dowiadywali się, jakie są oczekiwania i potrzeby klientów indywidualnych, zleceniodawców instytucjonalnych czy branży meblarskiej. Uczniowie poznawali różne tendencje i nie zamykali się na nowe inspiracje. Wnioski takie nasuwają się, gdy spojrzymy na projekty meblarskie zrealizowane przez absolwentów SSZiPA pod koniec lat 20. i w latach 30. XX w. Możemy w nich dostrzec różne nurty stylowe, także te awangardowe. W 1928 r. powstał komplet mebli do pokoju pana (kredens, stolik, dwa fotele, dwa krzesła), zaprojektowany przez Waława Wallisa⁷⁴, wykonany w pracowni artystyczno-stolarskiej Wojciecha Bobera w Krakowie. Wedle Anny Feliks ten unikatowy garnitur jest przykładem oddziaływania na polskie meblarstwo kubizmu: „Wszystkie elementy prezentowanego kompletu mają

mocno zgeometryzowane formy i dekoracje, podkreślone materiałami o kontrastowych barwach odcinających kształty brył, zarówno miodowo-brązowych fornirow z intarsjowanymi czernionymi dekoracjami z zygzaków i trójkątów, jak również tapicerowanych płaszczyzn poprzecinanych czarnymi pasami tworzącymi literę V. Ten typ zestawienia różniących się materiałów i faktur był stosowany w meblarstwie francuskim i wiedeńskim z lat 20. XX wieku. Natomiast geometryczność i pewna masywność czy wręcz, w przypadku siedzisk z tego kompletu, toporność form nasuwa skojarzenia z kubizmem”⁷⁵.

W 1929 r. w sali kinowej pawilonu miasta Krakowa na Powszechniej Wystawie Krajowej w Poznaniu umieszczono siedziska projektu Franciszka Seiferta⁷⁶, wykonane w pracowni stolarskiej Miejskiego Muzeum Techniczno-Przemysłowego⁷⁷. Fotele Seiferta zostały zaprojektowane z wykorzystaniem kątów prostych, kwadratów i prostokątów. Minimalizm konstrukcji foteli został podkreślony poprzez pomalowanie ich na zewnątrz na czarno, a od wewnątrz na biało. Można je łączyć i w ten sposób tworzyć abstrakcyjne czarno-białe kompozycje przestrzenne. Bez wątplenia dla Seiferta inspiracją były awangardowe koncepcje artystów i projektantów z grupy De Stijl i z Bauhausu.

Absolwenci SSZiPA potrafili zarówno inspirować się awangardowymi tendencjami, jak i wpisywać swoje projekty w główny nurt w meblarstwie lat 30. Przykładem może być komplet mebli do jadalni (stół, krzesła, dwa kredensy, szafka, barek, lampa) z 1938 r., wykonany w Państwowej Szkole Przemysłu Drzewnego w Zakopanem, zakupiony przez Marię i Juliana Szusterów z Krakowa⁷⁸. Jego projektant Tadeusz Knot⁷⁹ zrezygnował

69. MUJ, sygn. 2715.

70. MUJ, sygn. 2716, 2719.

71. MUJ, sygn. 4609.

72. MUJ, sygn. 2702.

73. *Rzeczy Piękne* 9, nr 1–3 (1930), s. 29.

74. Waław Wallis kształcił się na wydziale architektury wnętrza Szkoły Sztuk Zdobniczych w roku 1922/1923; zob. AASP, Księga klasyfikacyjna za rok 1922/23.

75. Anna Feliks, „Niepowtarzalne projekty a masowa produkcja mebli w dwudziestoleciu międzywojennym w Polsce”, w: *O rzeczach pięknych. Rzemiosło artystyczne na przestrzeni wieków*, red. Agnieszka Bender, Małgorzata Wrześniak (Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL, 2015), s. 216.

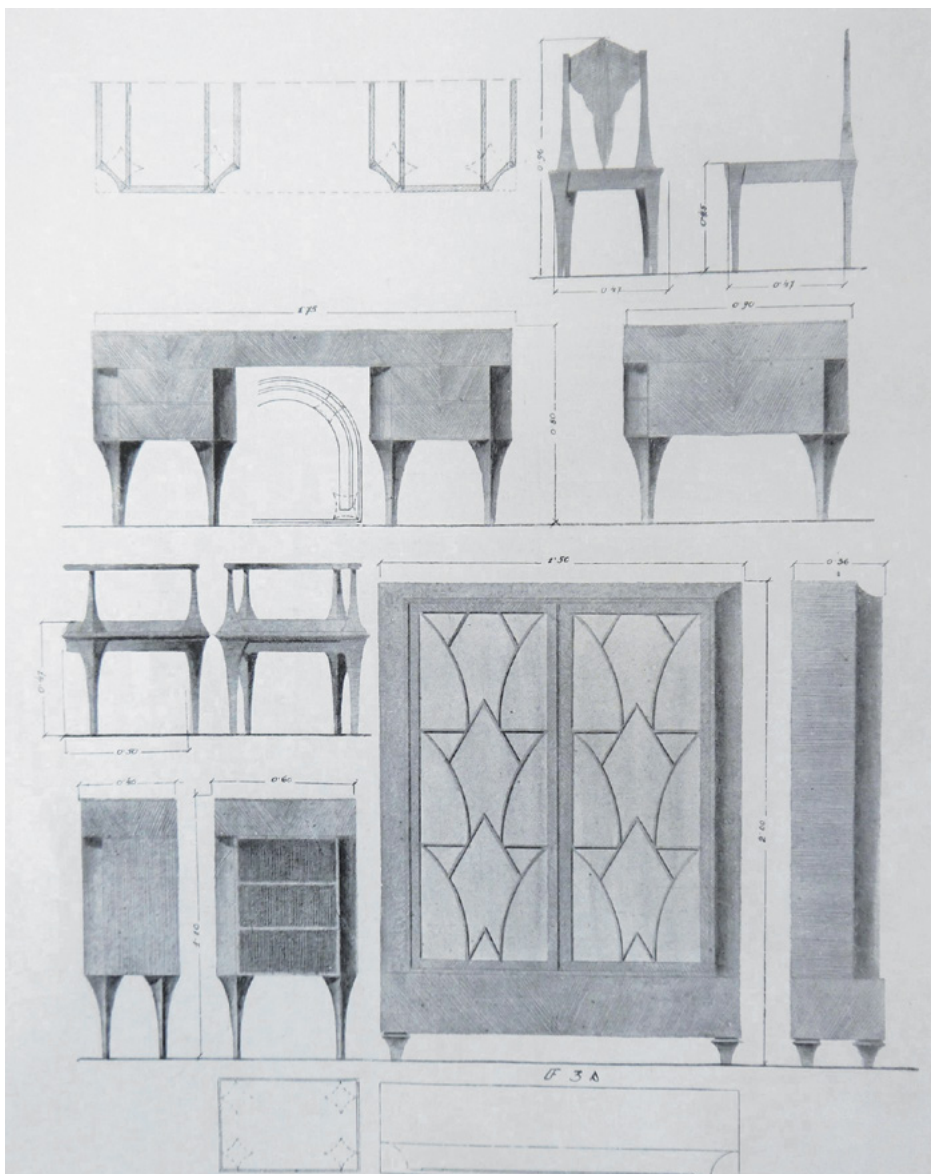
76. Franciszek Seifert uczył się w SSZiPA w latach 1921–1924 w szkole ogólnej, a latach 1923–1926 na wydziale grafiki; zob. AASP, Księgi klasyfikacyjne za lata 1921/22, 1922/23, 1923/24, 1924/25, 1925/26.

77. Muzeum Narodowe w Krakowie, MNK IV-Sp-449/1–2, MNK IV-Sp-1278/1–3.

78. Muzeum Narodowe w Krakowie, MNK IV-Sp-974/1–13.

79. Tadeusz Knot w SSZiPA uczył się w latach 1927–1929 na wydziale ogólnym, w roku 1929/1930 na wydziale rzeźby i w latach 1930–1933 na wydziale architektury wnętrza;

9 Julian Pietrzyk, projekt konkursowy mebli do wnętrza Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w Warszawie, 1928–1929. Repr. wg *Wzory Mebli Zabytkowych i Nowoczesnych*, z. 11–12 (1929)

prawie całkowicie z dekoracji. Wyjątkiem są sterczyny w galeryjce większego i mniejszego kredensu, a także lampa. W pozostałych sprzętach dominują proste, czasami wręcz kubiczne kształty, których formę łagodzą zaokrąglone narożniki. Dekoracją mebli jest okleina modrzewiowa z ciekawym rysunkiem słoju. Cechy te są typowe dla mebli w stylu art déco powstających w latach 30.

Julian Pietrzyk po ukończeniu Szkoły Sztuk Zdobniczych i Przemysłu Artystycznego kontynuował od

1931 r. edukację w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie⁸⁰. Z dokumentów archiwalnych wiemy, że mieszkał wówczas przy ul. Loretańskiej 8. W roku 1931/1932 i 1932/1933 uczęszczał do pracowni Władysława Jarockiego, od 1933 do 1937 r. do pracowni Fryderyka Pautscha, a w roku 1937/1938 doskonalił swoje umiejętności w pracowni kompozycji. Absolutorium uzyskał w 1936 r. Pietrzyk był bardzo dobrym studentem, otrzymywał liczne pochwały i nagrody (także pieniężne) za studium aktu, rysunek wieczorny, prace

zob. AASP, Księgi klasyfikacyjne za lata 1927/28, 1928/29, 1929/30, 1930/31, 1931/32, 1932/33. W roku 1938/1939 Knot prowadził w krakowskiej szkole zajęcia z projektowania wnętrza i sprzętów.

80. *Materiały do dziejów Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie 1895–1939*, oprac. Józef E. Dutkiewicz, Jadwiga Jeleniewska-Ślesińska, Władysław Ślesiński (Wrocław–Warszawa–Kraków: Zakład Narodowy im. Ossolińskich – Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1969), s. 366.

10 Julian Pietrzyk, komplet mebli do sypialni wykonany w Fabryce Mebli Artystycznych Szczepana Łojka, ok. 1929–1930, Muzeum Mazowieckie w Płocku. Fot. MMP

roczne i graficzne⁸¹. Jego prace zostały nawet zakupione do zbiorów ASP⁸². W tym czasie utrzymywał się z dorywczych zajęć rysunkowych, w latach 1935/1936 i 1936/1937 otrzymywał stypendium⁸³. Jednak to nie prace malarskie sprawiły, że jego nazwisko zostało zapamiętane, lecz projekty mebli, zwłaszcza powstałych we współpracy z firmą Szczepana Łojka.

Julian Pietrzyk jeszcze pod koniec nauki w SSZiPA przygotował projekt konkursowy na wyposażenie wnętrza Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (1928–1929; il. 8–9)⁸⁴. Być może do udziału w konkursie młodego projektanta skłonili jego nauczyciele. Elementem dydaktyki, ale też rodzajem promocji szkoły, było angażowanie uczniów w różnego rodzaju konkursy ogłaszane przez zewnętrzne firmy i instytucje, a także konkursy na projekty, których

wykonanie zostało zlecone szkole. Wiemy, że w 1925 r. Pietrzyk otrzymał pierwszą nagrodę za projekt zawieszki metalowej dla firmy Gebethnera i Wolffa w Krakowie⁸⁵. W konkursie na wyposażenie wnętrza MWRiOP uczestniczył również znajomy Pietrzyka ze szkoły – Zbigniew Szado⁸⁶. Konkurs wygrał Wojciech Jastrzębowski, przedstawivszy projekt w bardzo charakterystycznym stylu, znanym z jego mebli prezentowanych na wystawie paryskiej w 1925 r. Nagrodzeni zostali także Wacław Radwan (II nagroda), Maria Bielska i Halina Karpińska (III nagroda), Stefan Sienicki (IV nagroda). Pietrzyk otrzymał pochwalną wzmiankę za bardzo rozbudowany projekt, na który składało się kilka typów krzeseł, foteli, kanap, taboretów, ław, stołów z blatem okrągłym i prostokątnym, stół prezydencki, biurka, stolarka drzwiowa, szafy z przeszklonymi drzwiami,

81. AASP, karty wpisowe studentów Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie za lata 1931–1938; Księgi klasyfikacyjne Akademii Sztuk Pięknych za lata 1931–1938.

82. W Muzeum Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie znajdują się dwie prace Pietrzyka: *Chińczyk* (olej, dykta, MASP M.151) i *Szkic aktu kobiety stojącej* (olej, tektura, MASP M.155).

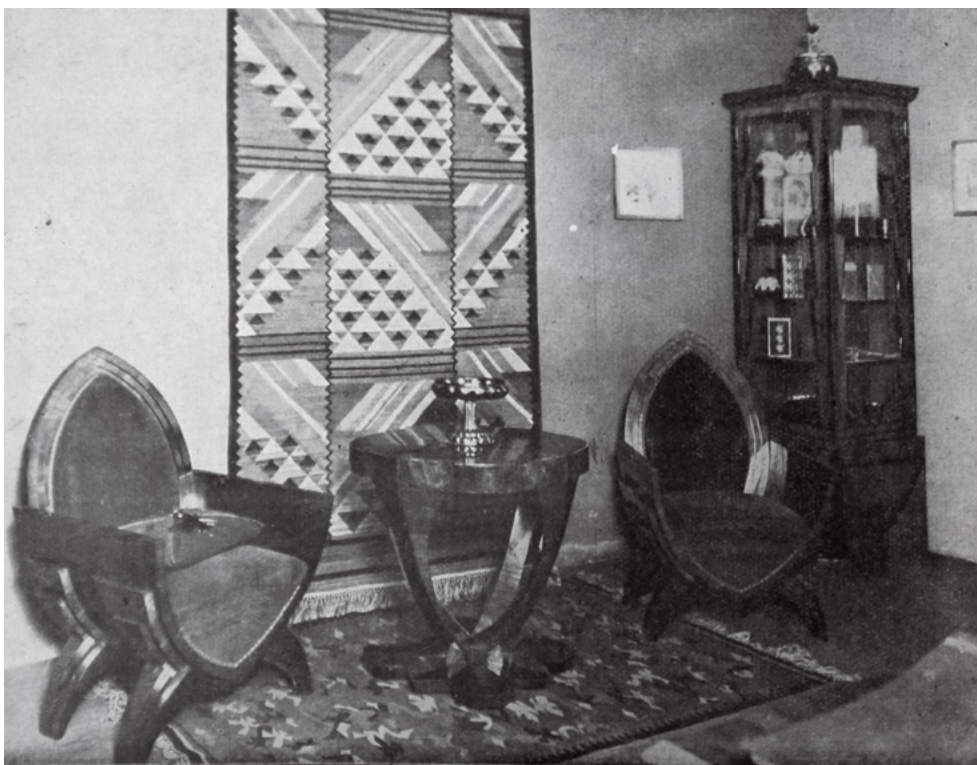
83. AASP, karty wpisowe studentów Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie za lata 1935/36, 1936/37.

84. Reprodukcyjne projektów: *Wzory Mebli Zabytkowych i Nowoczesnych*, z. 11–12 (1929), s. nlb.

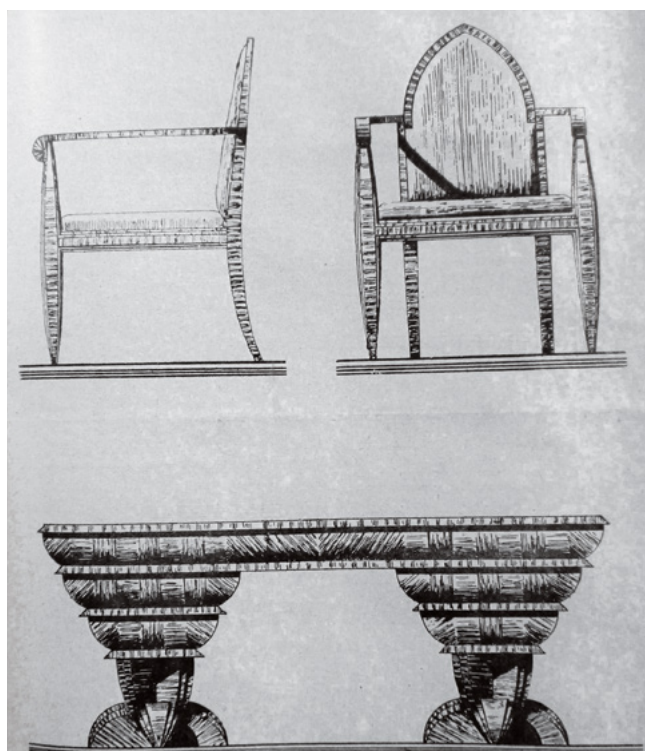
85. „Rozstrzygnięcie konkursu na zawieszkę metalową dla księgarni Gebethnera i Wolffa w Krakowie”, *Rzeczy Piękne* 5, nr 2 (1925), s. 43.

86. Reprodukcyjne projektów: *Wzory Mebli Zabytkowych i Nowoczesnych* 3, z. 8 (1929), s. nlb.

11 Julian Pietrzyk, komplet mebli do gabinetu wykonany w Muzeum Przemysłowym w Krakowie, ok. 1929. Repr. wg *Przegląd Stolarski*, nr 14 (1930), s. 2–6

12 Julian Pietrzyk, biurko i krzesło z kompletu mebli do gabinetu wykonanego w Muzeum Przemysłowym w Krakowie, ok. 1929. Repr. wg *Przegląd Stolarski*, nr 14 (1930), s. 2–6

13 Julian Pietrzyk, komplet mebli do jadalni wykonany w Fabryce Mebli Artystycznych Szczepana Łojka, ok. 1929–1930, Muzeum Mazowieckie w Płocku. Fot. MMP

regaly, obudowa zegara szafkowo-podłogowego i rama lustra. Komplet mebli był zaprojektowany w bardzo spójnym stylu. Wszystkie sprzęty charakteryzowały się prostotą i kubiznością, ale też pewną ostrością. W ich formach i dekoracjach konsekwentnie powtórzone zostały rytmicznie układające się kształty trójkątne, zaciosowe i krystaliczne. Także fornir, który miał być ozdobą mebli, ułożony został w kształcie trójkątów. Kanciastość sprzętów przełamowały łuki, np. podpory konsoli, poręczy krzesel, nóg taboretu. W tych cechach mebli Pietrzyka krył się jego sukces. Jego propozycja była bardzo zbliżona do wyróżnionego pierwszą nagrodą projektu Jastrzębowski. Powtarzała ona cechy zwane „jastrzębowszczyzną” lub „manierą na trójkątno”. Pietrzyk zapewne znał reprodukcje mebli, jakie Jastrzębowski zaprojektował do salonu i jadalni na wystawie paryskiej w 1925 r. Ten styl poznał także w czasie nauki w SSZiPA, gdzie był on propagowany.

Około 1929–1930 r. Pietrzyk nawiązał współpracę z firmą Szczepana Łojka. W 1930 r. w „Rzeczach Pięknych” pisano o tej współpracy i reprodukowano sypialnię wykonaną w zakładzie Łojka (obecnie w Muzeum

Mazowieckim w Płocku). Komplet składa się z szafy, łóżka dwuosobowego, pary szafek nocnych, bielizniarki, toaletki, stolika i pary krzesel (il. 10)⁸⁷. Meble mają mocne, bryłowate, geometryzowane kształty, złagodzone łukami, które pojawiają się w ich podstawach (łóżko, szafka, toaletka, szafa, bielizniarka), w kształcie nóg (krzesła, stolik, łóżko, toaletka, bielizniarka) i ramie lustra. Najbardziej efektownym ich elementem jest fornir, w tym przypadku z egzotycznego drewna zebrano (zingano). Okleinę ułożono w geometryczne kształty – trójkąty (toaletka), romby, trapezy (łóżko, szafka nocne), stożki tworzące układy zbliżone do choinek (szafa, bielizniarka). Kolor drewna, kontrastowe układy forniru, rytmiczność powtarzających się kształtów – wszystko to tworzy bardzo efektowną całość. Komplet mebli do sypialni z Muzeum Mazowieckiego jest rozwinięciem stylu, który Pietrzyk zaprezentował na konkursie MWRiOP, widać w nim nadal inspiracje „jastrzębowszczyzną”.

Z meblami z płockiego muzeum możemy powiązać przypisywany Pietrzykowi inny komplet mebli do sypialni⁸⁸. Został on wykonany dla prawnika Kazimierza Dobesza w 1934 r. w Wytwórni i Składzie

87. Muzeum Mazowieckie w Płocku, MMP/S/23613/1–7.

88. Siedlarek, „Luksusowe meble sypialniane projektu Juliana Pietrzyka”, s. 151–159.

Mebli Franciszka Łapczyńskiego w Krakowie. Składa się z szafy, bielizniarki, dwóch szafek nocnych, czterech krzeseł, gondolki, okrągłego stolika, sekretarzyka z galeryjką, łóżka i toalety z lustrem. Charakteryzuje się masywną, zwartą bryłą, przełamaną fantazyjnym ułożeniem forniru, dekoracyjnymi nogami i motywami kojarzącymi się z kwiatem. Meble projektu Pietrzyka cechuje wykorzystanie geometrycznych podziałów płaszczyzn, zwielokrotnienie wycinka koła, stosowanie schodków i motywu wachlarza, łączenie w jednym meblu wielu brył geometrycznych, ciosane, zrytmizowane kształty⁸⁹. Jeśli komplet ten jest autorstwa Pietrzyka, to po raz kolejny zastosował on styl zwany „manierą na trójkątno”.

W czasie gdy Pietrzyk nawiązał współpracę z firmą Szczepana Łojka, pracował także dla Miejskiego Muzeum Przemysłowego w Krakowie, które wykonało komplet mebli do gabinetu pokazany na Powszechnej Wystawie Krajowej w pawilonie miasta Krakowa (il. 11–12)⁹⁰. Komplet składał się z biurka, krzesła,

foteli, biblioteczki i stolika. Pietrzyk zaprojektował meble o bardzo mocnych, masywnych formach, co widać zwłaszcza w biurku, ale też w fotelach. Sprzęty sprawiają wrażenie zbudowanych z nakładających się na siebie brył. Motywem nadającym kompletowi spójności jest wykorzystanie w częściach zarówno konstrukcyjnych, jak i dekoracyjnych łuku ostrego, pojawia się on w kształcie oparcia krzesła, foteli, w podstawie stolika. Także w tym projekcie istotną rolę odegrał efektowny układ forniru. W omawianym komplecie mebli Pietrzyka dostrzegane są wpływy kubizmu, wyrażające się w bryłowości mebli, rozłożeniu płaszczyzn na rytmicznie powtarzające się powierzchnie, geometryczne podziały podkreślone rysunkiem słoju i wykorzystanie jako dekoracji odcinka koła⁹¹. Pozwala to zestawiać meble Pietrzyka ze sprzętami Mieczysława Kotarbińskiego prezentowanymi na wystawie paryskiej w 1925 r., które zapewne były mu znane. Dostrzegamy zbliżony sposób łączenia ze sobą mocnych brył i ostrych, kanciastych kształtów. Widoczne jest także w pracach

89. Ibid.

90. Kostrzyńska-Miłosz podaje, że Pietrzyk pokazał tam też jadalnię z czarnego mahoniu; zob. ead., *Polskie meble 1918–1939*, s. 68. Reprodukcyjne projekty: *Przegląd Stolarski* 4, nr 14 (1930), s. 2–6; *Wzory Mebli Zabytkowych i Nowoczesnych* 6, z. 13–14 (1932), s. 7–8.

91. Kostrzyńska-Miłosz, *Polskie meble 1918–1939*, s. 68; ead., „Kilka uwag o kubizmie w meblarstwie”, s. 236.

15 Julian Pietrzyk, serwantka, 1935, Muzeum Mazowieckie w Płocku. Fot. MMP

← 14 Julian Pietrzyk, komplet mebli do sypialni wykonany w Fabryce Mebli Artystycznych Szczepana Łojka, początek lat 30. XX w., Muzeum Mazowieckie w Płocku. Fot. MMP

obu projektantów podkreślanie tektoniki mebla przez układ forniru⁹².

Kolejnym kompletem, który powstał we współpracy Pietrzyka z firmą Szczepana Łojka, są meble do jadalni ze zbiorów Muzeum Mazowieckiego w Płocku (il. 13)⁹³. Garnitur składa się z bufetu, serwantki, stołu, pary foteli i krzesła. W sprzętach tych możemy zobaczyć trzecią (po „jastrzębowszczyźnie” i kubizmie) tendencję w twórczości Pietrzyka. Projektant zastosował bardzo tradycyjną, wyważoną w proporcjach formę mebli. Nie ma w nich form ostrych czy mocnych, dominują łagodne łuki. Porzucił dekoracyjność, którą uzyskiwał dzięki układom fornirów i wyszukany kształtom. Wiele detali mebli do jadalni wskazuje, że projektant nawiązywał w subtelny sposób do dawnego meblarstwa, a zwłaszcza sprzętarstwa czasów biedermeieru i 1. połowy XIX w. Świadczyć mogą o tym takie elementy, jak powtarzający się w oparciach krzesel i foteli kształt lilii, oszklenie drzwi serwantki podzielone szprosami tworzącymi

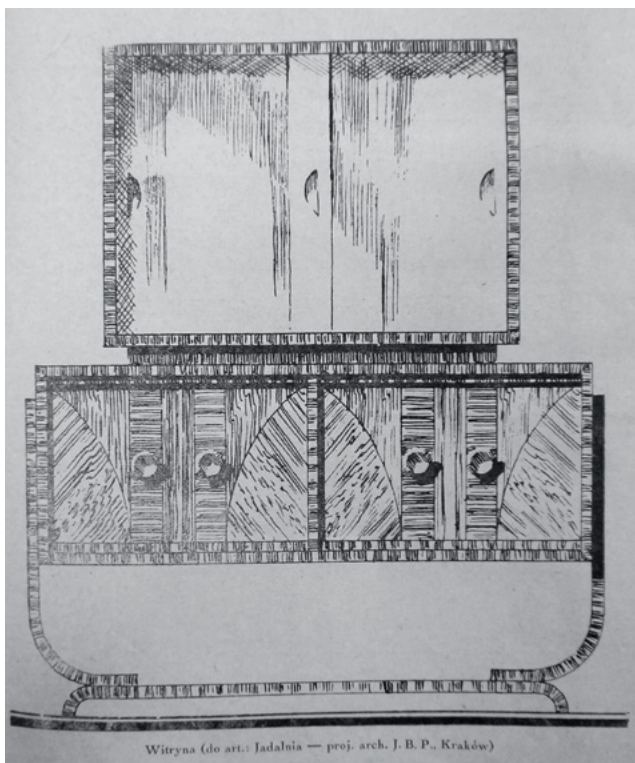
odwróconą choinkę czy łukowate podpory stołu, serwantki i bufetu. Komplet został okleinowany ciemnym fornirem, powtarzającym na froncie bufetu oraz oparciach krzesel i foteli charakterystyczny motyw lilii. Inspiracje biedermeierem wciąż były obecne w produkcji meblarskiej w Polsce⁹⁴. Sprzęty nawiązujące do tego stylu dobrze wpasowywały się w wyposażenie wnętrz dworców, willi podmiejskich czy miejskich kamienic, współgrały z autentycznymi sprzętami z XIX w. Ich wyważenie, elegancja i solidność pasowała także do gabinetów w różnych instytucjach państwowych.

Na przełomie lat 20. i 30. XX w. Julian Pietrzyk był młodym, wciąż rozwijającym się i kreatywnym projektantem. W kolejnych jego garniturach mebli możemy dostrzec poszukiwanie nowych form, które byłyby zgodne z modą lat 30. Widoczne jest to w dwóch kolejnych garniturach mebli z Muzeum Mazowieckiego – komplecie do sypialni (szafa, łóżko podwójne, para szafek nocnych, lustro „psyche”) wyprodukowanym w firmie

92. Zob. Anna Kostrzyńska-Miłosz, „Meble projektu Mieczysława Kotarbińskiego na Wystawę Paryską 1925 r. – źródła inspiracji”, *Biuletyn Historii Sztuki* 58, nr 1–2 (1996), s. 151–153.

93. Muzeum Mazowieckie w Płocku, MMP/S/24168/1–10.

94. Zob. Agata Wójcik, „Parafrazy biedermeieru w meblarstwie polskim początku XX wieku i dwudziestolecia międzywojennym”, *RIHA Journal*, nr 234 (2019), dostęp 20 grudnia 2023, <https://doi.org/10.11588/riha.2019.0.76298>.

16 Julian Pietrzyk (?), witryna z kompletu mebli do jadalni, ok. 1930. Repr. wg *Przegląd Stolarski*, nr 10 (1930), s. 7–10

Szczepana Łojka (il. 14)⁹⁵ i kilku meblach pochodzących zapewne z kompletu do jadalni (bufet, serwantka, pomocnik) z roku 1935 (il. 15)⁹⁶. W sprzętach tych dominują proste, kubiczne kształty, są one jakby skonstruowane z sześciątów czy prostopadłościów. Geometryczne układy tworzą także półki (np. w serwantce). Ich formę łagodzą jedynie nieliczne łuki (np. w podstawie lustra) czy zaokrąglone narożniki serwantki. Dekoracją jest sama forma, na którą składają się skomplikowane układy geometryczne i przede wszystkim okleina z ciekawym rysunkiem słoików tworzącym proste geometryczne układy – linie, łuki (np. szafa, łóżka). Powyższe cechy są typowe dla mebli w stylu art déco powstających w latach 30. Wówczas straciły na popularności sprzęty o bardziej skomplikowanych formach, a dominowały meble o kubicznej bryle, z zaokrąglonymi narożnikami,

pozbawione elementów zdobniczych, które zostały zastąpione rysunkiem słoików drewna⁹⁷. Być może Pietrzyk zaprojektował więcej sprzętów wpisujących się w ten nurt. Podobną stylistykę mają rysunki mebli do jadalni zamieszczone w „Przeglądzie Stolarskim” w 1930 r., podpisane jako prace architekta o inicjałach JBP pochodzącego z Krakowa (il. 16). Bardzo prawdopodobne jest, że są to projekty Juliana Bartłomieja Pietrzyka, którego meble do gabinetu były już wcześniej prezentowane na łamach tego czasopisma⁹⁸.

Współpraca Pietrzyka z firmą Szczepana Łojka, a także podejmowanie przez niego innych zleceń wpisywały się w schemat typowej kariery zawodowej absolwentów wydziału architektury wnętrz krakowskiej Szkoły Sztuk Zdobniczych i Przemysłu Artystycznego. Jej byli uczniowie w większości korzystali ze zdobytych umiejętności i uprawnień, pracowali w zawodzie projektanta, ewentualnie nauczyciela. Część absolwentów działała jako samodzielni projektanci, niektórzy pracowali w większych firmach projektowych i architektonicznych lub w urzędach budowlanych. Własne pracownie projektowe założyli Czesław Wallis, Edmund Nowak, Roman Pontes, Zbigniew Otfinowski (wszyscy w Krakowie), Edward Zgut, Antoni Schneider, Marceli Schwarz, Rut Herstein, Władysław Bojkow i jego żona Kamila Mackiewicz, Erika Kaulich. Inni pracowali w większych firmach projektowych, niekiedy u swoich dawnych nauczycieli: u Wacława Krzyżanowskiego Jan Budziło, Roman Pontes i Edward Zgut, Karol Rzeźniczek u Fryderyka Tadaniera. Co najmniej kilku absolwentów SSZiPA współpracowało z różnymi fabrykami mebli. Jan Budziło projektował dla firm M. Wojtala. Wytwórnia Mebli. Roboty Tapicerskie w Krakowie i Szymon Manne. Fabryka Mebli w Krakowie. Dla drugiej z wymienionych, ale w Katowicach, pracował Ryszard Rycaj. Józef Aizman projektował dla fabryki Thoneta w Radomsku. Edward Nowak nawiązał współpracę z fabryką mebli Marcina Robaka w Mysłowicach. Dla nieustalonych wytwórni mebli pracowali też Zbigniew Otfinowski, Zygmunt Metzger (Łódź) i Władysław Rymer (Katowice)⁹⁹.

95. Muzeum Mazowieckie w Płocku, nr inw. MMP/S/27232/1-6. Komplet można datować po roku 1931, ponieważ na tabliczce firmy Łojka pojawia się informacja o sklepie w hotelu Europejskim, który otwarto właśnie w tym roku.

96. Muzeum Mazowieckie w Płocku, nr inw. MMP/S/23347/1-3.

97. Anna Kostrzyńska-Miłosz, „Geometria w polskich meblach art déco”, w: *Polskie art déco. Materiały sesji naukowej pod przewodnictwem prof. Ireny Huml i prof. Anny Sieradzkiej w Muzeum Mazowieckim w Płocku 22 maja 2006 roku*, red. Zbigniew Cholewiński (Płock: Muzeum Mazowieckie, 2006), s. 47–54; Kostrzyńska-Miłosz, *Polskie meble 1918–1939*, s. 81.

98. *Przegląd Stolarski* 4, nr 10 (1930), s. 7–10.

99. AASP, Spis absolwentów Szkoły Sztuk Zdobniczych i Przemysłów Artystycznego i ich losy zawodowe, sygn. A 100.

Pietrzyk odebrał profesjonalne wykształcenie w krakowskiej Szkole Sztuk Zdobniczych i Przemysłu Artystycznego, gdzie poznał różne tendencje w meblarstwie lat 20. Podczas wycieczek szkolnych mógł poznać wartościowe artystycznie, powstające gmachy, a praktykując w fabryce mebli zaznajomił się ze specyfiką pracy projektanta sprzętów. Około 1930 r. był młodym, zaledwie dwudziestokilkuletnim projektantem. Rozpoczął swoją samodzielną drogę twórczą od projektów bliskich stylowi prezentowanemu przez Polskę na paryskiej wystawie w 1925 r. Później w jego projektach możemy dostrzec zwiększone wpływy kubizmu, a także

stylów dawnych. W latach 30. odrzucił dekoracyjne formy na rzecz luksusowego minimalizmu, geometryzacji i wykorzystania efektywnych materiałów. Analiza jego projektów wskazuje, że potrafił sprawnie poruszać się między różnymi tendencjami w meblarstwie w stylu art déco, wpisując się w gust klientów. Pietrzyk nie był twórcą awangardowym, odnajdywał się w głównych nurtach ówczesnego meblarstwa, inspirując się zarówno kubizmem czy modernistyczną awangardą, jak i stylami dawnymi oraz polskim art déco. Kryzys ekonomiczny lat 30. zahamował zarówno rozwój firmy Szczepana Łojka, jak i karierę Juliana Pietrzyka jako projektanta mebli.

BIBLIOGRAFIA

- Grodnicki, Adam. *Stolarze z Kalwarii Zebrzydowskiej*. Bielsko-Biała: Beskidzka Oficyna Wydawnicza, 1985.
- Kostrzyńska-Miłosz, Anna. „Geometria w polskich meblach art déco”. W: *Polskie art déco. Materiały sesji naukowej pod przewodnictwem prof. Ireny Huml i prof. Anny Sieradzkiej w Muzeum Mazowieckim w Płocku 22 maja 2006 roku*, redakcja Zbigniew Cholewiński, 47–54. Płock: Muzeum Mazowieckie, 2006.
- Kostrzyńska-Miłosz, Anna. „Kilka uwag o kubizmie w meblarstwie”. *Biuletyn Historii Sztuki* 64, nr 1–4 (2002): 231–236.
- Kostrzyńska-Miłosz, Anna. „Meble projektu Mieczysława Kotarbińskiego na Wystawę Paryską 1925 r. – źródła inspiracji”. *Biuletyn Historii Sztuki* 58, nr 1–2 (1996): 151–153.
- Kostrzyńska-Miłosz, Anna. *Polskie meble 1918–1939. Forma, funkcja, technika*. Warszawa: Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk, 2005.
- Materiały do dziejów Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie 1895–1939*. Opracowanie Józef E. Dutkiewicz, Jadwiga Jeleniewska-Ślesieńska, Władysław Ślesieński. Wrocław–Warszawa–Kraków: Zakład Narodowy im. Ossolińskich – Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1969.
- Salwiński, Jacek. „Fabryczna produkcja mebli w Krakowie od końca XIX do połowy XX wieku”. *Krzysztofory. Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa* 18 (1991): 111–124.
- Siedlarek, Marcin Jacek. „Luksusowe meble sypialniane projektu Juliana Pietrzyka we wnętrzu mieszkalnym polskiej inteligencji”. W: *Piękne przedmioty. Ozdoby ciała i dekoracja wnętrz sakralnych i świeckich*, redakcja Agnieszka Bender, Małgorzata Wrześniak, 151–159. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, 2019.
- Wójcik, Agata. „Parafrazy biedermeieru w meblarstwie polskim początku XX wieku i dwudziestolecia międzywojennym”. *RIHA Journal*, nr 234 (2019). Dostęp 20 grudnia 2023. <https://journals.ub.uni-heidelberg.de/index.php/rihajournal/article/view/76298/70825>.

SUMMARY

The Designer Julian Pietrzyk and his Cooperation with the Artistic Furniture Factory of Szczepan Łojek by Agata Wójcik

Julian Pietrzyk's activity in design encompasses the late 1920s and early 1930s. He was a young designer at the time, still in his twenties; he had received his professional education at the School of Decorative Arts and Artistic Industry in Cracow, where he became acquainted with various trends present in furniture-making in the 1920s and learnt to design both residential and public interiors. He studied under, among others, Waclaw Krzyżanowski, Ludwik Wojtyczka, Karol Homolacs and Jan Bukowski. His independent creative path began in the late 1920s, with designs close to the style presented by Poland at the 1925 exhibition in Paris. His later designs show the influences of Cubism, as well as historical styles. In the 1930s, Pietrzyk

moved away from decorative forms in favour of lavish minimalism, geometric lines and the use of luxurious materials. An analysis of his designs shows that in order to suit his clients' tastes, he moved adroitly between the various trends in Art Déco furniture-making. Pietrzyk was not an avant-garde creator; he was comfortable with the main currents in the furniture-making of his era.

Pietrzyk's creative work was connected with the activity of the Artistic Furniture Factory owned by Szczepan Łojek. The company had developed from a small family carpentry workshop operating in Kalwaria Zebrzydowska since the last years of the 19th century. Szczepan Łojek transformed it into a factory employing up to several hundred workers. In the interwar period, its specialty were luxury furnishings for wealthy private clients or public interiors, with its products following various trends in the Art Déco style. During this period, Łojek showed furniture produced in his factory at national exhibitions and sold it in his own shops in Cracow and Warsaw. The activities of Łojek's company, and Pietrzyk's career as a furniture designer, were halted by the economic crisis of the 1930s.

BIOGRAPHICAL NOTE

Agata Wójcik is a historian of art with a doctorate in the Humianstic Sciences, and an associate professor at the Institute of Art and Design of the Pedagogical University in Cracow. She is the author of the books *Stanisław Chlebowski „Nadworny Farbiarz Jego Sultańskiej Mości”. Życie i twórczość* [Stanisław Chlebowski 'Court Dyer of His Sultan Majesty'. Life and Oeuvre] (2016) and *Towarzystwo Polska Sztuka Stosowana* [The Society for Polish Applied Art] (2022), as well as articles published in, among others, "Biuletyn Historii Sztuki", "Rocznik Historii Sztuki", "RIHA Journal", "Ikonotheka", "Modus" and "Quart". She specialises in the history of Polish design, especially that of the early 20th century and the interwar period.

NOTA BIOGRAFICZNA

Agata Wójcik – historyk sztuki, doktor nauk humanistycznych, adiunkt w Instytucie Sztuki i Designu Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Jest autorką książek *Stanisław Chlebowski „Nadworny Farbiarz Jego Sultańskiej Mości”. Życie i twórczość* (2016), *Towarzystwo Polska Sztuka Stosowana* (2022) oraz artykułów opublikowanych m.in. w „Biuletynie Historii Sztuki”, „Roczniku Historii Sztuki”, „RIHA Journal”, „Ikonothece”, „Modusie”, „Quarcie”. Zajmuje się historią polskiego designu, zwłaszcza projektowaniem początku XX w. i dwudziestolecia międzywojennego.